

असोज-कार्तिक २०७४

पुनर्निर्माण

राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणको प्रकाशन

पुनर्निर्माणले ल्याएको खुसी

पुनर्निर्माणमा स्थानीय तहको संलग्नता | सुरु भयो धरहरा पुनर्निर्माण | बलिया घर बनाउँदै महिला डकर्मी

नेपाल सरकार
राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण

निजी आवास पुनर्निर्माण अनुदानको किस्ता लिइसक्नुपर्ने समयसीमा

पहिलो किस्ता प्राप्त गरिसकेका लाभग्राही

२०७५ असार मसान्तसम्म
प्रथम किस्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीले
दोश्रो किस्ता लिइसक्नुपर्ने:
२०७५ पौष मसान्तभित्र

२०७५ पौष मसान्तसम्म
दोश्रो किस्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीले
तेश्रो किस्ता लिइसक्नुपर्ने:
२०७६ वैशाख मसान्तभित्र

पहिलो किस्ता समेत प्राप्त गर्न बाँकी लाभग्राही

पहिचान भएका सबै लाभग्राहीहरूले
अनुदान सम्झौता सम्पन्न गरी प्रथम किस्ता लिइसक्नुपर्ने:
२०७५ कार्तिक मसान्तभित्र

२०७५ कार्तिक मसान्तसम्म पहिलो किस्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीले
दोश्रो किस्ता लिइसक्नुपर्ने:
२०७५ माघ मसान्तभित्र

२०७५ माघ मसान्तभित्र दोश्रो किस्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीले
तेश्रो किस्ता लिइसक्नुपर्ने:
२०७६ जेठ मसान्तभित्र

गुनासो सुनुवाईबाट आएका र पुनर्सर्भक्षण, जोखिम (Vulnerable) वर्ग, परम्परागत बस्ती, एवं बस्ती स्थानान्तरणबाट आउने लाभग्राहीहरूका लागि उल्लिखित अनुदान किस्ता प्राप्त गर्ने समयमावधि कार्यकारी समितिले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

*२०७५ भदौ २१ गतेको प्राधिकरण निर्देशक समितिको बैठकमा भएको निर्णयानुसार

प्राधिकरणको पैसा नलाग्ने टेलिफोन नं: १६६०-०१-७२००० (एनटीसी) | ९८०१५७२१११ (एन सेल)

घर बनाउन नसकेकालाई सहूलियतपूर्ण कर्जा

५ वर्षका लागि ३ लाखसम्म लिन सकिने

राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणसँग निजी आवास निर्माण गर्न सम्भौता गरेका तर आर्थिक अभावका कारण हालसम्म आवास निर्माण सुरु गर्न नसकेका लाभग्राहीले ३ लाख रुपियाँसम्म सहूलियतपूर्ण कर्जा लिन पाउने भएका छन्।

मान्त्रपरिषद्बाट पारित 'सहूलियतपूर्ण कर्जाका लागि ब्याज अनुदानसम्बन्धी एकीकृत कार्यविधि, २०७५' अनुसार घर बनाउन नसकेका भूकम्पपीडितले निजी आवास निर्माणका लागि अधिकतम ५ वर्षका लागि ऋण लिन सक्नेछन्।

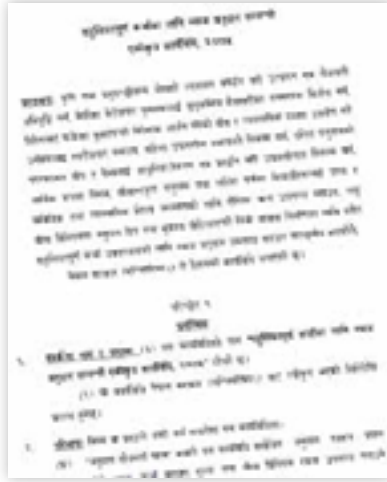
नेपाल सरकारले ब्याज अनुदान उपलब्ध गराउने यस्तो कर्जामा सम्बन्धित बैंक तथा वित्तीय संस्थाले आफ्नो आधार दर (बेस रेट) मा २ प्रतिशत विन्दुभन्दा बढी नहुने गरी ब्याज लिन पाउनेछन्। यस्तो कर्जामा बैंक तथा वित्तीय संस्थाले यो ब्याजबाहेक अन्य कुनै प्रकारको थप सेवा शुल्क लिन पाउने छैनन्।

बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले भूकम्पपीडितहरूको निजी आवास निर्माण कर्जा सामूहिक वा धितो जमानीमा प्रवाह गर्नेछन्। प्राधिकरणका प्रवक्ता पिताम्बर घिमिरेले आर्थिक अभावका कारण घर निर्माण सुरु गर्न नसकेका खासगरी निम्न मध्यम वर्गका लाभग्राहीका लागि सहूलियतपूर्ण कर्जा उपयोगी हुने बताए।

यस्तो ऋण लिन कार्यविधिले केही सर्त भने राखेको छ। कर्जा प्राप्त गर्न लाभग्राहीले निजी आवास अनुदानबाहेक अन्य संस्थागत अनुदान नलिएको हुनुपर्छ। त्यसैगरी सम्बन्धित लाभग्राही आर्थिक अभावका कारण हालसम्म निर्माण कार्य सुरु गर्न नसकेको भूकम्पपीडित मात्र यसका लागि योग्य हुन्छ। साथै ऋणी वा निजको परिवारको नाममा कुनै पनि स्थानमा बस्न योग्य घर भएको हुनुहुन्छ।

यसैबीच, सहूलियतपूर्ण कर्जाका लागि ब्याज अनुदान उपलब्ध गराउने कार्यविधिअनुसार भूकम्प पीडितलाई दिइने सहूलियतपूर्ण कर्जाबारे असोज २२ गते प्राधिकरणमा छलफल भयो। प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुशील ज्ञवालीको अध्यक्षतामा भएको छलफलमा ऋण लिन चाहने लाभग्राहीलाई प्रक्रिया पुऱ्याएर सहज रूपमा ऋण उपलब्ध गराउने समझदारी भएको छ।

नयाँ कार्यविधिअनुसार निजी आवास निर्माण गर्न सम्भौता गरेका तर आर्थिक

अभावका कारण हालसम्म आवास निर्माण सुरु गर्न नसकेका लाभग्राहीले अब आफ्नो निर्माणाधीन घर धितो राखी तीन लाखसम्म ऋण लिन सक्नेबारे छलफल भयो।

नेपाल बैंकर्स एसोसियसनका अध्यक्ष ज्ञानेन्द्र प्रसाद ढुंगाना, नेपाल फाइनान्सियल इन्स्टिच्युसन एसोसियसनका अध्यक्ष सरोज काजी तुलाधर, डेभलपमेन्ट बैंकर्स एसोसियसनका सदस्य मनोज

ज्ञवालीले नयाँ कार्यविधिअनुसार ऋण दिन बैंकहरूलाई कुनै समस्या नरहेको बताए।

राष्ट्र बैंकका का.मु. गर्भनर चिन्तामणि सिवाकोटीले सहूलियतपूर्ण कर्जा वितरणमा राष्ट्र बैंक आवश्यक सम्पूर्ण सहयोग र सहजीकरण गर्न तयार रहेको जानकारी दिए।

अर्थमन्त्रालयका सहसचिव उत्तर बहादुर खत्रीले आर्थिक अभावका कारण घर निर्माण गर्न नसकेका लाभग्राहीलाई राहत मिल्नेगरी नेपाल सरकारबाट पाँच प्रतिशत ब्याज अनुदान उपलब्ध हुनेगरी यस्तो कर्जाको सुविधा ल्याइएको बताए।

प्राधिकरणका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुशील ज्ञवालीले रकम अभावका कारण घर बनाउन नसकिरहेका लाभग्राहीको मर्कालाई विचार गरेर दोस्रो कार्यकाल सुरु गरेलतमै विशेष पहल गरी सहूलियत कर्जाको व्यवस्था गरिएको जानकारी दिए।

छलफलमा प्राधिकरणका सहसचिव एवं प्रवक्ता पिताम्बर घिमिरे, उपसचिव एवं सहप्रवक्ता मनोहर घिमिरे, उपसचिव (लेखा) कमानसिंह खत्री, केन्द्रीय आयोजना कार्यान्वयन इकाई (अनुदान व्यवस्थापन तथा स्थानीय पूर्वाधार) का आयोजना उपनिर्देशक हरि प्रसाद शर्माको पनि सहभागिता थियो।

तथ्य तथ्याङ्क

सहूलियतपूर्ण कर्जाका लागि आवश्यक पर्ने कागजात

१. सम्बन्धित बैंक तथा वित्तीय संस्थाको विधिवत् रूपमा भरिएको कर्जा आवेदन फारम
२. लाभग्राहीको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
३. कर्जा सूचना केन्द्रको कालोसूचीमा नपरेको स्व:घोषणा
४. निजी आवास पुनर्निर्माणको अनुदानको संभौता पत्रको सम्बन्धित स्थानीय तहका प्रशासकीय अधिकृतबाट प्रमाणित प्रतिलिपि
५. भूकम्प पीडितले अनुदान सम्भौता गरेको वडा र सम्बन्धित स्थानीय तहबाट हालसम्म निजी आवास अनुदानको दोस्रो किस्ताका लागि निवेदन नदिएको व्यहोरा सम्बन्धित वडा सचिव र स्थानीय तहका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतबाट प्रमाणित गरिएको सिफारिस पत्र
६. धितोका लागि आवश्यक लालपूजालगायतका आवश्यक कागजात।

पुनर्निर्माणमा स्थानीय तहको संलग्नता

निर्माण भइसकेका घरलाई मापदण्ड पुगेको भए वा पुऱ्याएर एकमुष्ठ रकम दिने निर्णय भइसकेको छ । यसको सुनिश्चितता गर्न स्थानीय तहले भूमिका खेल्नुपर्नेछ । त्यसका लागि स्थानीय तहमा खटिएका प्राविधिकहरूले सहयोग गर्नेछन् ।

■ सुशील ज्ञवाली

पुनर्निर्माण प्राधिकरण ऐन बन्दा र यो गठन हुँदा नेपालमा केन्द्रीकृत शासन प्रणाली थियो । अब हामी सङ्घीय संरचनामा गइसकेका छौं । स्थानीय, प्रादेशिक सरकारहरू अस्तित्वमा आइसकेका छन् । सङ्घीय सरकारका जिल्लास्तरका कतिपय कार्यालय खारेज भए । त्यसकारण अब हामीले नयाँ संरचनाअनुसार पुनर्निर्माणसँग सम्बन्धित संरचनाहरूसँग तादात्म्यता मिलाइरहेका छौं । यसलाई हामीले अब बाँकी रहेका पुनर्निर्माणका कार्यहरूसँग मात्र जोडेर हेर्नुको सट्टा दीर्घकालीनरूपमा विपद् न्यूनीकरण एवं व्यवस्थापनको कार्यसँग पनि जोडेर लैजानुपर्छ ।

तसर्थ, हामीले सम्भव भएसम्मका कामलाई स्थानीय तह (गाउँपालिका/नगरपालिका) सम्म लैजाने कार्ययोजना अगाडि बढाइसकेका छौं । हामीले पुनर्निर्माणका क्रममा स्थानीय तहलाई सामर्थ्यवान बनाउन सक्यौं भने भोलिका दिनमा विपद् न्यूनीकरण एवं व्यवस्थापनमा संस्थागत स्मरणका हिसाबले महत्वपूर्ण योगदान पुग्नेछ ।

जस्तै- आज घरहरू निर्माण गर्न प्राधिकरणमार्फत्

सरकारले अनुदान दिएको छ तर संविधानअनुसार निजी आवासको अभिलेखीकरण, स्वीकृति तथा अनुगमन गर्ने कार्यसमेत स्थानीय तहले गर्नुपर्ने हुन्छ । भोलिका दिनमा बन्ने सबै संरचना भूकम्प प्रतिरोधी भएको निश्चित गर्ने, नक्सा पासलगायतका कार्य गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय तहलाई छ । निजी आवास पुनर्निर्माणका बाँकी कामसहित विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था तथा स्थानीय सम्पदाहरूको पुनर्निर्माणमा आजै हामीले स्थानीय तहलाई संलग्न गराएर जान सक्यौं भनेमात्र भोलि असाध्यै सहज हुनेछ ।

संविधानले नै थुप्रै जिम्मेवारी स्थानीय तहलाई दिइसकेको स्थितिमा सम्भव भएसम्मका पुनर्निर्माणका अन्य जिम्मेवारी पनि स्थानीय तहलाई दिन सुरु गरेका छौं । निजी आवास पुनर्निर्माणको काम सम्पन्न गर्न, बस्ती स्थानान्तरण र एकीकृत बस्ती विकासका कार्य गर्न तथा गुनासो सम्बोधनका काम गर्न प्रत्येक स्थानीय तहको अलग-अलग कार्ययोजना बनाउँदैछौं ।

हामीले प्राधिकरणबाट खटाइएका इन्जिनियरहरूलाई गाउँपालिका/नगरपालिकाबाट परिचालित हुने व्यवस्था गरेका छौं । त्यसैगरी

लाभग्राहीले अनुदानको किस्ता लिन फाइल प्रमाणीकरणका लागि जिल्ला सदरमुकाम लैजानुपर्थ्यो, त्यो सम्बन्धित स्थानीय तहमै गर्ने व्यवस्था मिलाउँदैछौं । त्यसका लागि प्रत्येक पालिकामा एकजना सिनियर इन्जिनियर पठाउने प्रक्रिया अघि बढाइसकेका छौं । उनीहरू कार्यक्षेत्रमा पुगेपछि दोस्रो तहको निरीक्षणको काम पनि स्थानीय तहमै हुन्छ ।

मापदण्ड निरीक्षणका लागि हामीले तेस्रो पक्षबाट अनुगमन गर्ने संयन्त्र पनि निर्माण गरेका छौं । उक्त संयन्त्रले जिल्ला आयोजना कार्यान्वयन एकाइमार्फत् 'यान्डम स्याम्पलड' गरेर आवश्यक गुणस्तर कायम भयो कि भएन भनेर घरहरूको अनुगमन गर्नेछ । यसअघि अलि बढी निरीक्षण तथा अनुगमनमा ध्यान गएको भए पनि हामी धेरैभन्दा धेरै प्राविधिक सहयोगमार्फत् स्थानीय तहलाई सामर्थ्यवान बनाउने हिसाबले जान खोजिरहेका छौं । हामी लाभग्राहीको घर बन्दै गरेका अवस्थामा प्राविधिकरूपमा सुरक्षित बनाउन सल्लाह दिने हिसाबले सहयोग गर्न खोजिरहेका छौं । स्थानीय तहलाई जिम्मेवारी हस्तान्तरण पनि गर्ने र प्राविधिक

सहयोग पनि उपलब्ध गराउने हिसाबले जाँदैछौं। यसका लागि सबै लाभग्राही घरधनीहरूलाई प्राविधिक सल्लाह दिन ठूलो सङ्ख्यामा मोबाइल डकमीहरूको व्यवस्था मिलाउँदैछौं।

पुनर्निर्माण सुरु हुँदै गर्दा छरिएर रहेका घरहरू एकीकृत बस्तीका रूपमा नवनिर्माण भए हुन्थ्यो भन्ने धेरैको चाहना थियो। अहिले पनि छ। पहिलो कार्यकालमा मैले यसबारे केही ठोस योजना पनि अगाडि बढाएको थिएँ। हामी अहिले पनि एक पालिकामा कमसेकम एउटा एकीकृत बस्ती विकास गर्ने ढङ्गले काम गरिरहेका छौं। स्थानीय समुदायको माग र सम्बन्धित पालिकाको स्वीकृतिका आधारमा एकीकृत बस्तीसम्बन्धी काम अधि बढाउँछौं। कार्यान्वयनको जिम्मेवारी स्थानीय तहलाई हस्तान्तरण गर्छौं। त्यसका लागि चाहिने पूर्वाधार निर्माण गर्न पैसा पनि तलै पठाइदिन्छौं। प्राविधिकरूपमा प्राधिकरणबाट खटिएका इन्जिनियरहरूले सहयोग गर्नेछन्। अहिलेसम्म हामीले २९ वटा एकीकृत बस्तीका प्रारम्भिक योजना स्वीकृत गरिसकेका छौं।

जोखिमयुक्त बस्ती स्थानान्तरणमा पनि हामी स्थानीय तहलाई नै क्रियाशील बनाउन खोजिरहेका छौं। स्थानान्तरणका लागि आवश्यक एवं उपयुक्त जग्गा पहिचान गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय तहलाई नै छ। स्थानान्तरण हुन चाहने लाभग्राहीले सामूहिकरूपमा जग्गा किनेर वा स्थानीय तहले पहिचान गरेको स्थानमा सरेर एकीकृत बस्ती निर्माण गर्न चाहिने पूर्वाधार निर्माणका लागि प्रतिघर तराई क्षेत्रमा ३ लाख, पहाडी क्षेत्रमा ४ लाख र हिमाली क्षेत्रमा ५ लाख रुपियाँका दरले थप अनुदान सहयोग उपलब्ध गराउँछौं। एकीकृत बस्ती विकाससम्बन्धी कार्यविधि, २०७५ लाई अन्तिम रूप दिइसकेका छौं। कार्यविधिमार्फत ९९ घर परिवारसम्मको एकीकृत बस्ती विकास गर्नका लागि स्थानीय तहलाई जिम्मेवारी दिएका छौं।

गुनासो सम्बोधन प्राधिकरणको जिम्मेवारीमध्ये एउटा महत्वपूर्ण पाटो हो। हाम्रो डाटाबेसमा आएका गुनासोमध्ये अधिकांश गुनासा सम्बोधन भइसकेका छन्। कतिपय अझै छुटेका भन्ने छ। गुनासा सम्बोधन गर्नका लागि छुट तथा पुनः जाँच सर्भेक्षण कार्य सञ्चालनसम्बन्धी कार्यविधि, २०७५ कार्यकारी समितिको बैठकबाट स्वीकृत गरेका छौं। त्यसको आधारमा विगतमा निजी आवासको सर्भेक्षण लागत सङ्कलनमा छुट हुन गई गुनासो दर्ता गराएकाहरूको पुनः लागत सङ्कलन गर्नेछौं। छुट तथा पुनः जाँच सर्भेक्षणको स्थलगत लागत कार्यमा खटिने प्राविधिकहरूलाई गलत व्यक्तिको सिफारिस गरी लागत सङ्कलन गर्न लगाएमा त्यसको सिफारिसकर्तासमेत कानूनअनुसार सजायको भागीदार हुनेछ। स्थानीय तहलाई संलग्न

जोखिमयुक्त बस्ती स्थानान्तरणका लागि आवश्यक एवं उपयुक्त जग्गा पहिचान गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय तहलाई नै छ।

गराउने र उनीहरूको सहयोगमा गुनासो फछ्यौट गर्ने संयन्त्र निर्माण गर्दैछौं। स्थानीय जनप्रतिनिधिहरूकै जिम्मेवारीमा जिल्लामा खटिएका प्राविधिक परिचालन गरेर प्राप्त गुनासाको पुनः सर्भे गरी टुङ्गो लगाउँछौं। यसका लागि स्थानीय तह र समुदायको भूमिकालाई प्रभावकारी बनाउँदैछौं।

त्यसैगरी कैयौं भूमिहीन तथा जग्गाधनी प्रमाण पुर्जा नभएका लाभग्राहीलाई आवास अनुदान दिने कार्यमा पनि हामी स्थानीय तहलाई संलग्न गराउँदैछौं। पुस्तौंदेखि ऐलानी, पर्ती जग्गामा बसेका लाभग्राहीलाई स्थानीय तहको सिफारिसमा सोही स्थान वा सम्बन्धित स्थानीय तहको अन्य स्थानमा घर बनाउनका लागि हामी अनुदान उपलब्ध गराउँछौं। यसले जग्गाको समस्याका कारण अनुदान सम्भौता हुन नसकिरहेको अवस्था अन्त्य गर्न मद्दत मिल्नेछ र त्यस्ता लाभग्राहीलाई घर बनाउने बाटो खुल्नेछ।

निर्माण भइसकेका घरलाई मापदण्ड पुगेको भए वा पुन्याएर एकमुष्ट रकम दिने निर्णय भइसकेको छ। यसको सुनिश्चितता गर्न स्थानीय तहले भूमिका खेल्नुपर्नेछ। त्यसका लागि स्थानीय तहमा खटिएका प्राविधिकहरूले सहयोग गर्नेछन्।

हामी भौतिक पुनर्निर्माणको एउटा अवस्थामा पुगिसकेका छौं। करिव ८ लाख लाभग्राहीमध्ये ३ लाखभन्दा बढी सुरक्षित छानोमुनि बस्न थालिसकेका छन्। कात्तिक मसान्तसम्म २ लाख ३५ हजारभन्दा

बढी घर पुनर्निर्माण भइरहेका छन् जुन केही महिनामा सम्पन्न हुने अपेक्षा गर्न सकिन्छ। घर निर्माण सम्पन्न भएपश्चात् जीविकोपार्जन र आयआर्जन सुनिश्चित गर्नुपर्नेछ। अतः हामी आर्थिक र सामाजिक पुनर्स्थापनाका काममा पनि जोड दिँदैछौं। यसका लागि स्थानीय तहले महत्वपूर्ण भूमिका खेल्न सक्छन्। खासगरी आफ्नो पालिकाभित्र भएका सम्भावना तथा आफ्नो पालिकाभित्रका लाभग्राहीहरूको अपेक्षा के छ त्यो पहिचान गर्न उनीहरूको भूमिका महत्वपूर्ण हुन्छ। बदलिँदो परिवेशमा अब हाम्रो आर्थिक तथा सामाजिक पुनर्निर्माणको केन्द्रविन्दु पालिकाहरू नै हुनेछन्। हामीले भौतिक पुनर्निर्माणमा प्राप्त गरेको प्रगति देखिसकेपछि विकास साभेदार तथा गैरसरकारी संस्थाहरू पनि यसमा संलग्न हुने हाम्रो बुझाइ छ।

त्यस्तै, सरकारबाट आवास अनुदान पाएपछि घर बनाउन नसक्ने लाभग्राही पनि छन्। नुद्धनुद्धा, अपाङ्गता भएका र नाबालक लाभग्राहीहरूको आवास पुनर्निर्माणमा केही गैरसरकारी संस्थाले सहयोग गरिरहेका छन्। अझै कैयौं लाभग्राहीसम्म सहयोग पुग्न बाँकी छ। उनीहरूको आवास पुनर्निर्माणमा स्थानीय तहको महत्वपूर्ण भूमिका हुन आउँछ। त्यसैले यस कार्यमा हामी स्थानीय तहसँग मिलेर अधि बढ्नेछौं।

पहिलो किस्ता लिएर पनि घर नबनाएका कतिपय 'लाभग्राही' ले अन्यत्र बस्नयोग्य घर भए पनि भुटो विवरण दिएका वा दुईतिरबाट अनुदान लिएका पनि छन् भन्ने जानकारी आएका छन्। हामीले उनीहरूलाई ३ महिनाभित्र रकम फिर्ता गर्न सूचना प्रकाशित गरेका छौं। त्यसपछि सरकारी बाँकीसह असुलउपर गर्ने कारबाही अधि बढाउनुपर्ने हुन्छ। तसर्थ, त्यस्ता व्यक्तिलाई रकम फिर्ता गर्न प्रोत्साहित गर्न र त्यसो नभए कारबाही गर्न/गराउन स्थानीय तहले भूमिका खेल्नुपर्नेछ। किनभने स्थानीय तहभित्रका घर परिवारको जानकारी उनीहरूलाई नै हुन्छ। त्यसरी फिर्ता आएको रकमको निश्चित हिस्सा सम्बन्धित स्थानीय तहको पूर्वाधार निर्माणमै खर्च गर्न पाइने सुनिश्चित गर्ने प्रक्रिया पनि अधि बढाउँदैछौं।

नियमित पुनर्निर्माणका कार्य अधि बढाउन, जोखिम वर्गमा रहेका लाभग्राहीलाई घर बनाउन सहयोग गर्न वा घर बनाइदिन, बाँकी गुनासा फछ्यौट गर्न तथा भुटो विवरण दिएर रकम लिएकाहरूबाट फिर्ता गराउनेलागायत कार्यका लागि स्थानीय तहका प्रत्येक बस्ती तथा टोलमा पुनर्निर्माण सामुदायिक समिति निर्माण गर्ने कार्ययोजना पनि अधि बढाउनेछ। यसले जारी पुनर्निर्माणलाई मात्र होइन, अगामी दिनमा विपद् न्यूनीकरण एवं व्यवस्थापनमा पनि ठूलो टेवा मिल्नेछ।

(जवाली राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत हुन्।)

बिस्थापित लाभग्राही र एकीकृत बस्ती विकास कार्यक्रम

बिस्थापितकालागि सरकारी जग्गा

धेरै देशको अध्ययनलाई दृष्टिगत गरी घडेरी खरिद गर्न २ लाख रुपियाँ अनुदान उपलब्ध गराउने प्राधिकरणको आफ्नै मौलिक व्यवस्था हो। यसबाट बिस्थापितको जीविकोपार्जनसम्बन्धी मूलभूत चाहनाको सम्मान गर्ने काम भएको छ।

तस्वीरहरू : एनआरए

सिन्धुपाल्चोक तेम्बाथाङको एकीकृत बस्तीमा घर निर्माण गर्दै लाभग्राही।

■ ध्रुवप्रसाद शर्मा

२०७२ साल वैशाख १२ गतेको भूकम्प र त्यसपश्चातका पराकम्पहरूका कारण करिब ९,००० व्यक्तिले जीवन उत्सर्ग गर्नुपरेको। २३,००० जति व्यक्ति घाइते भए। प्रारम्भिक आकडाबमोजिम करिब ७,५०,००० निजी घर पूर्ण वा आशिकरूपले ध्वस्त भए। २,६०० सरकारी भवन, करिब ८,००० विद्यालयलगायत स्वास्थ्य, सुरक्षा निकायका भवन ध्वस्त भए। भूकम्पबाट करिब ६ खर्ब ५० अर्ब रुपियाँको क्षति आकलन गरियो। ३१ जिल्लामध्ये भूकम्प अति प्रभावित र केही कम प्रभावित जिल्लामा हजारौं व्यक्ति भूकम्पबाट सिर्जित पहिरोका कारण

बिस्थापित हुन पुगे।

भूकम्पको करिब १ वर्षको अन्तरालमा स्थापित राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणलाई गृह मन्त्रालयबाट ४७५ जोरिखमका बस्तीहरूको विवरण (जहाँबाट बासिन्दा बिस्थापित भएका थिए) प्राप्त भएको थियो। यसैलाई आधार मानेर अध्ययन गर्नुपर्ने बस्तीहरूको विस्तृत विवरण तयार गरी भूगर्भविद्हरू दूलो सङ्ख्यामा परिचालन गरियो। जिल्ला देवी प्रकोप व्यवस्थापन समिति एवं स्थानीय तहसमेतको सिफारिसका आधारमा थप बस्तीहरू पनि अध्ययनको सूचीमा समावेश गरी हालसम्म १०७५ जोरिखम भनिएका बस्तीहरूको अध्ययन सम्पन्न गरिएको छ। जसमध्ये ४६३ जोरिखम

भनिएका बस्तीहरू सुरक्षित देखिए। भूगर्भविद्बाट सुरक्षित भनिएका बस्तीहरूका निजी आवासहरूमा क्षति पुगेका लाभग्राहीलाई पुनः त्यहीँ फर्काएर निजी आवास पुनर्निर्माणको काम गर्न स्वीकृति दिने काम गरियो। पूर्ण वा आशिकतवरबाट सुरक्षित नभएका बस्तीका घरलाई प्राधिकरणको कार्यकारी समितिबाट लाभग्राही एकिन गरी सुरक्षित जग्गा खरिद गर्ने प्रयोजनका लागि प्रतिलाभग्राही अधिकतम २ लाख रुपियाँ दिने निर्णय गरियो। बाँकी ३५६ बस्तीलाई सुरक्षित बनाइ निजी घर पुनर्निर्माण गर्न सकिने गरी प्राप्त सुभावका आधारमा सुरक्षित पार्ने प्रयोजनका लागि जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन विभाग र भू तथा जलाधार संरक्षण विभागलाई त्यस्ता जोरिखम

बस्तीहरूमा संरक्षणसम्बन्धी कार्य गर्न/गराउन ३० करोड रुपियाँ उपलब्ध गराइयो ।

हालसम्म कायम जोखिम बस्तीका ४,४६९ लाभग्राहीमध्ये लाप्राक र वोसिम्पामा ६४८ जनालाई जग्गा नै उपलब्ध गराउने गरी निर्णय भएको छ भने १,२०७ जनालाई सुरक्षित जग्गा खरिद गर्ने प्रयोजनका लागि रकम निकाशा गराई जग्गा धनी प्रमाण पुर्जा नै उपलब्ध गराइएको छ। करिब ३०० व्यक्तिको आफ्नै सुरक्षित वैकल्पिक घरबासको जग्गा भएकाले त्यस्तो जग्गा नै प्रयोग गरी निजी आवास पुनर्निर्माण गर्ने काम भएको छ। ४,४६९ मध्ये २,१५५ जनाको व्यवस्थापन भएको र अब २,३१४ बिस्थापित लाभग्राही परिवारलाई यस आ.व.मा निकाशा भएको रकमबाट घरबासका निमित्त सुरक्षित जग्गा खरिद गर्ने प्रयोजनका लागि राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणको सम्बन्धित जिल्लाको आयोजना एकाइमा रकम उपलब्ध गराइएको छ। आगामी असारभित्रै बाँकी लाभग्राहीलाई जग्गा खरिद गरी निजी आवास पुनर्निर्माण गर्न ५० करोड रुपियाँ निकाशा भएको छ।

जग्गा खरिदसम्बन्धी मापदण्ड

कार्यकारी समितिबाट लाभग्राही एकिन भएपछि उपयुक्त जग्गा खोजी गरी जग्गा प्राप्त गर्ने जिम्मेवारी लाभग्राही स्वयंको हुने व्यवस्था गरिएको छ। भूगर्भविद्बाट जग्गा सुरक्षित हो/होइन एकिन गर्न सकिने व्यवस्था छ। लाभग्राहीले आफू बसोबास गर्ने जग्गा एकिन गरिसकेपछि खरिद गर्नका लागि नमुनाबमोजिमको निवेदन एवं स्थानीय तहको सिफारिश साथै राखी आयोजना कार्यान्वयन एकाइ (अनुदान व्यवस्थापन तथा स्थानीय पूर्वाधार) मा निवेदन दिनेछन्। कार्यालयले उक्त जग्गा खरिद गर्न सकिने/नसकिने, निज लाभग्राही भए/नभएको एकिन गरी स्वीकृति दिने व्यवस्था छ।

जग्गा खरिदसम्बन्धी स्वीकृति प्राप्त गरेपछि जग्गा लिने/दिने दुवै पक्ष मालपोत कार्यालयमा उपस्थित हुने दिन जग्गा धनीको बैंक खातामा भुक्तानी हुने गरी आयोजनाले चेक उपलब्ध गराउनेछ। जग्गा धनी प्रमाण पुर्जा लाभग्राहीले पाउँदाको बखत सकेसम्म श्रीमान्/श्रीमती भए संयुक्त नाममा उपलब्ध हुनेछ। त्यस्तो जग्गा १० वर्षसम्म कुनै प्रकारले बेचबिखन वा हक हस्तान्तरण गर्न नपाइने बेहोरा जनाएर लिनु/दिनुपर्नेछ। प्राप्त निजी आवास प्रयोजनका लागि प्राप्त घडेरीमा लाभग्राहीले ३ किस्तामा प्राप्त हुने ३ लाख अनुदान रकमसमेतबाट ३ महिनाभित्र घर निर्माण गर्नुपर्नेछ।

जग्गा प्राप्तिसम्बन्धी व्यवस्था

माथि उल्लेख भएबमोजिम बढीमा २ लाख रुपियाँबाट घडेरी व्यवस्थापन गर्न नसक्ने लाभग्राहीलाई खरिद गरी घडेरी उपलब्ध गराउने

लमजुङको भोजेमा रहेको यो वस्ति पहिरोका कारण जोखिमयुक्त रहेकोले आधिबन्दा बाढि घर-परिवारलाई अन्यत्र स्थानान्तरण गर्नुपर्ने भएको छ।

**जग्गा खरिदसम्बन्धी
स्वीकृति प्राप्त गरेपछि
जग्गा लिने/दिने दुवै पक्ष
मालपोत कार्यालयमा
उपस्थित हुने दिन जग्गा
धनीको ब्याङ्क खातामा
भुक्तानी हुने गरी
आयोजनाले चेक उपलब्ध
गराउनेछ।**

व्यवस्था छ। यस्तो घडेरी उपलब्ध गराउँदा खरिदसम्बन्धी निर्णय प्राधिकरणको सचिवबाट हुने व्यवस्था छ। त्यसमा चित्त नबुझेमा कार्यकारी समितिमा पुनरावेदन लाग्नेछ। जग्गा खरिद गर्दा मुआब्जा समितिबाट जग्गाको दररेट कायम गरेबमोजिम हुनेछ। यस्तो घडेरी लाभग्राहीलाई उपलब्ध गराउँदा काठमाडौं, ललितपुर, भक्तपुर, मध्यपुर थिमी नगरपालिकाहरूमा १२७.१६ वर्गमिटर, नगरपालिका वा सदरमुकाममा १९०.७४ वर्गमिटर र अन्य क्षेत्रमा ३१७.९० वर्गमिटरको सीमाभित्र रही उपलब्ध गराउनुपर्नेछ।

एकीकृत बस्ती विकास

जोखिमयुक्त बस्तीका बिस्थापित, सुकुमवासी, गुनासोबाट सम्बोधन हुने, सम्भ्रौता नै हुन नसकेका र सम्भ्रौता भए पनि निजी आवास पुनर्निर्माण गर्न नसकेका लाभग्राहीलाई एकीकृत बस्तीमा आबद्ध गर्न सकिने व्यवस्था छ। १० घर परिवारभन्दा बढी लाभग्राहीले चाहेमा एकै स्थानमा मिलेर एकीकृत बस्तीमा समावेश हुन सक्ने व्यवस्था छ। यसरी एकीकृत बस्तीमा आबद्ध हुन चाहनेहरूले

स्थानीय तहको सिफारिसमा एकीकृत बस्ती विकाससम्बन्धी कार्यविधिको सर्तबमोजिम निवेदन र कागजात संलमन गरी प्राधिकरणमा पेश गर्नुपर्नेछ। प्राधिकरणको स्वीकृतिमा एकीकृत बस्ती योजना र कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक पर्ने जग्गा उपभोक्ताले उपलब्ध गराउनुपर्नेछ। त्यस्तो स्थानमा प्राधिकरण वा प्राधिकरणले तोकेको निकाय वा संस्थाबाट स्थानीय पूर्वाधारको साभेदारीमा काम गर्न सकिनेछ। सोको प्रयोजनका लागि प्राधिकरणले हिमाली क्षेत्रमा प्रतिलाभग्राही ५ लाख, पहाडी क्षेत्रमा ४ लाख र सदरमुकाम एवं तराई क्षेत्रमा ३ लाख रुपियाँ बराबर स्थानीय पूर्वाधारमा योगदान गर्ने नीति प्राधिकरणको छ।

निष्कर्ष

प्राधिकरणको निजी आवास पुनर्निर्माण कार्यक्रमअन्तर्गत बिस्थापित लाभग्राहीको व्यवस्थापन जटिल विषय रहँदै आएको छ। धेरै देशको अध्ययनसमेतलाई दृष्टिगत गरी घडेरी खरिद गर्न २ लाख रुपियाँ अनुदान सहयोग उपलब्ध गराउने प्राधिकरणको आफ्नै मौलिक व्यवस्था हो। यसबाट बिस्थापित लाभग्राहीको जीविकोपार्जनसम्बन्धी मूलभूत चाहनाको सम्मान गर्ने काम भएको छ। सुरुमा जटिल लाग्ने बिस्थापितको समस्या सरलतवरबाट हल गर्ने प्रयासका बाबजुद यो काम तीव्र गतिमा अगाडि बढाउने प्रयास भइरहेको छ। प्राधिकरणले यो प्रयास शिघ्र गर्ने भने तापनि सुरुमा अध्ययन कार्यले समय लिएको र हाल जग्गा खरिदको कार्यले जटिलता थपेको छ। यद्यपि, केही ढिलो भए तापनि यसलाई सफलपूर्वक सम्पन्न गर्न सम्बन्धित लाभग्राही, प्राधिकरण सम्बद्ध कर्मचारी, स्थानीय तह सबैको सहयोग अपेक्षित छ।

(शर्मा राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणका कार्यकारी सदस्य हुन्।)

धरहरा पुनर्निर्माणको सुरुवातमा त्यहाँ अवस्थित भनावशेषको सरसफाई गरिँदै ।

तस्वीरहरू : दीपक सापकोटा/एनआरए

सुरु भयो धरहरा पुनर्निर्माण

भूकम्पबाट बचेको भागलाई 'भुइँचालो स्मारक' का रूपमा सिसाको फ्रेम (टेम्पर्ड ग्लास) ले छोपेर राखिने छ। नयाँ धरहरा हेर्न आउनेले पुरानो धरहराको खण्डहर पनि हेर्न पाउन भन्ने उद्देश्यले उक्त खण्डहरलाई जोगाउन लागिएको हो।

ऐतिहासिक धरहराको पुनर्निर्माण सुरु भएको छ। निर्माणको ठेक्का पाएको जिआइइटिसी-रमन जेभीले निर्माणस्थलका अनावश्यक सामग्री हटाउँदै काम थालनी गरेको हो।

कम्पनीले मुख्य संरचना अर्थात् नयाँ धरहराको जग खन्न सुरु गरेको छ। पुरानो धरहरा र नयाँ बन्ने धरहरा क्षेत्रलाई तारबार गरी निर्माण सामग्री भण्डारण पनि थालेको छ। कम्पनीले थप निर्माण सामग्री राख्न टुँडिखेलको दक्षिणी भाग प्रयोग गर्ने अनुमति पनि पाइसकेको छ।

यसैबीच, धरहरा निर्माणको ठेक्का पाएको जिआइइटिसी-रमन जेभीका प्रतिनिधिले निर्माणको सुरुवात, निर्माणका मुख्य मुख्य 'माइलस्टोन'हरू, भौतिक निर्माण तथा वित्तीय

परिचालन समयतालिका तथा निर्माणका चुनौतीहरूका बारेमा प्राधिकरणका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुशील ज्ञवालीसहित उच्च अधिकारीलाई बिफ्रिड गरेका छन्।

जेभीका प्रतिनिधि रमन महतोले निर्माणका लागि निर्माण औजार तम्तयार रहेको जानकारी दिँदै आफूहरू निश्चित समय तालिकाअनुसार निर्माणलाई अघि बढाई समयभित्र सम्पन्न गर्न प्रतिबद्ध रहेको बताए।

प्रमुख कार्यकारी अधिकृत ज्ञवालीले धरहराको निर्माण प्राधिकरणको प्रतिष्ठाको आयोजना भएको र आम नेपाली नागरिकले चासोपूर्वक हेरिरेकोले तोकिएको समयभित्र सम्पन्न हुने गरी निर्माण कार्य अघि बढाउन आग्रह

गरे। उनले निर्माणका क्रममा गुणस्तर कायम राख्न र पारदर्शिता कायम राख्न पनि ध्यानाकर्षण गरे। ज्ञवालीले धरहरा निर्माण गर्दा ऐतिहासिक र परम्परागत मूल्य मान्यतालाई विशेष जोड दिइने पनि बताए।

कार्यक्रममा प्राधिकरणका कार्यकारी सदस्यद्वय धुवप्रसाद शर्मा र डा. विष्णुबहादुर भण्डारीको पनि उपस्थिति थियो।

नयाँ धरहरा पुरानोबाट १० मिटर पूर्वतर्फ पहिलेकै जस्तो ढाँचामा नयाँ निर्माण गरिनेछ। गजुरसहित नयाँ धरहराको उँचाई करिब ७७ मिटरको हुनेछ। पुनर्निर्माण हुने धरहराको स्वरूप क्षतिग्रस्त धरहराको जस्तै हुन्छ। मोटाइ भने पहिलेको भन्दा केही बढी हुनेछ।

२०७२को भूकम्पले क्षतिग्रस्त बनाएको धरहरा क्षेत्रलाई अब यो रूपमा पुनर्निर्माण गरिने भएको छ।

भूकम्पबाट बचेको भागलाई 'भुइँचालो स्मारक' का रूपमा सिसाको फ्रेम (टेम्पर्ड ग्लास) ले छोपेर राखिने छ। नयाँ धरहरा हेर्न आउनेले पुरानो धरहराको खण्डहर पनि हेर्न पाउन भन्ने उद्देश्यले उक्त खण्डहरलाई जोगाउन लागिएको हो।

अब धरहरा क्षेत्र अब ४२ रोपनी जमिनमा फैलनेछ। त्यसका लागि नजिकै रहेको गोश्वारा हुलाक कार्यालय हटाइने छ भने वाणिज्य बैंक रहेको टक्सार भवन पनि भत्काइने छ। सो ठाउँमा सङ्ग्रहालय बनाउने योजना छ। धरहराका क्षेत्रमा मनोरम बगैँचासमेत निर्माण गरिने छ।

धरहरा निर्माणसँगै यसको छेउमा अत्याधुनिक

३ तले सवारी पार्किङ स्थल पनि बन्ने छ। हाल कायम रहेको गोश्वारा हुलाक कार्यालय भएको स्थानमा पार्किङ स्थल बनाउन लागिएको हो। अहिले भएको गोश्वारा हुलाक कार्यालयमा प्रवेशद्वार हुनेछ। प्रवेश गरेपछि त्यहाँबाट दुई तलामुनि गएर लिफ्टबाट माथिल्लो भागमा जान सकिनेछ। पुनर्निर्माणका क्रममा सुन्धाराको धारालाई पनि मर्मत गरिनेछ। त्यसक्रममा यसको पुरातात्विक महत्वलाई बिग्रन दिइने छैन।

धरहरा निर्माणका लागि अधिल्लोपटक प्रधानमन्त्री हुनभएका बेला केपी शर्मा ओलीले २०७२ सालमा नेपालीको लगानीबाटै धरहरा

बनाउन 'मेरो धरहरा म बनाउँछु' अभियान सुरु गर्नु भएको थियो। यसका लागि छुट्टै बैंक खातासमेत सञ्चालनमा ल्याइयो जसमा प्रधानमन्त्री ओली र तत्कालीन मन्त्रीहरूले एक महिनाको तलब योगदान गर्नुभएको थियो।

धरहरा पुनर्निर्माणमा सहयोग गर्ने प्रतिबद्धता

धरहरा पुनर्निर्माणको पूर्वाधार तथा सहजीकरणसँग जोडिएका निकायहरू र स्थानीय समुदायले धरहरा पुनर्निर्माणमा आवश्यक सहयोग गर्ने प्रतिबद्धता जनाएका छन्। राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणमा आयोजित कार्यक्रममा

प्राधिकरणका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुशील ज्ञवाली धरहरा पुनर्निर्माणको सुरुमा धरहरा क्षेत्रको अवलोकन गर्दै (माथि)। धरहरा निर्माणको ठेक्का पाएको जिआइईटिसी-रमन जेभीका प्रतिनिधिले निर्माणको सुरुवात, निर्माणका मुख्य 'माइलस्टोन', भौतिक निर्माण तथा वित्तीय समयतालिका, निर्माणका चुनौतीहरूका बारेमा प्राधिकरणका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुशील ज्ञवालीसहित उच्च अधिकारीलाई विफ्रिड गर्दै ।

सहभागीहरूले धरहरा पुनर्निर्माणका लागि त्यहाँ भएका पूर्वाधारहरूलाई हटाएर सहजीकरण गर्ने र भविष्यमा आइपर्ने काममा पनि सहयोग गर्ने प्रतिबद्धता जनाएका हुन् ।

कार्यक्रममा नेपाल टेलिकम, नेपाल विद्युत प्राधिकरण, सञ्चयकोष, नेपाल राष्ट्र बैंक, हुलाक, ट्राफिक प्रहरी, केयुकेएलका प्रतिनिधि, काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं २२ का वडाध्यक्ष लगायतले धरहरा पुनर्निर्माणका लागि आ-आफ्नो क्षेत्रबाट सहयोग गर्ने बताए ।

नेपाल टेलिकमका प्रबन्धक भविन्दलाल उपाध्यायले तत्कालीन र दीर्घकालीन हिसाबले

सहज हुने गरी टेलिफोनको लाइन व्यवस्थापन गरेर धरहरा पुनर्निर्माणमा सहयोग गर्ने बताए ।

सञ्चय कोषका कायम मुकायम वरिष्ठ प्रबन्धक शान्ता गौतमले धरहरा पुनर्निर्माणलाई सहयोग र स्थानीय समुदायलाई सहज हुने गरी बाटो खोल्न कोष तयार रहेको बताए ।

राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणले स्थानीय समुदायलाई सहज हुने गरी बाटोको व्यवस्थापन गर्ने प्रतिबद्धता जनाएको छ । प्राधिकरणका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुशील ज्ञवालीले सबै निकाय र स्थानीय समुदायसँग समन्वय गरी धरहरा पुनर्निर्माणको कामलाई अघि बढाउने बताए ।

कार्यक्रममा प्राधिकरणका कार्यकारी सदस्यद्वय ध्रुवप्रसाद शर्मा र डा. चन्द्रबहादुर श्रेष्ठ, सहसचिव राजुमान मानन्धर, नेपाल टेलिकमका निमित्त प्रबन्धक निर्देशक सूर्यभक्त पोखरेल, नेपाल विद्युत प्राधिकरणका थिरकुमार खत्री, केयुकेएलका महाप्रबन्धक महेश भट्टराई, महानगरीय ट्राफिक वृत्तका रामकुमार खनाल, नेपाल राष्ट्र बैंक टक्सार महाशाखाका निर्देशक अनुज दाहाल, गोश्वारा हुलाकका कार्यालय प्रमुख वेदप्रसाद भण्डारी, धरहराको ठेक्का पाएको कम्पनी जिआईईटिसीका प्रतिनिधि रमन महतो, वडा नं २२ का वडाध्यक्ष चिनीकाजी महर्जन लगायतको उपस्थिति थियो ।

९९ घरपरिवारसम्मको एकीकृत बस्ती विकास गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय तहलाई

राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणले ९९ घरपरिवारसम्मको एकीकृत बस्ती विकास गर्नका लागि स्थानीय तहलाई जिम्मेवारी दिने निर्णय गरेको छ।

प्राधिकरणको कार्तिक २९ गते बसेको कार्यकारी समितिको बैठकले एकीकृत बस्ती विकास सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५ लाई स्वीकृत गरेको छ। जसमा ९९ सम्मका घरपरिवारको एकीकृत बस्तीमा पूर्वाधारको काम गर्न योजना स्वीकृत भएपछि जिल्ला आयोजना कार्यान्वयन इकाईमार्फत स्थानीय तहलाई शर्तसहित अनुदान रकम उपलब्ध गराउने उल्लेख गरिएको छ।

एक सयभन्दा माथि घरपरिवार रहने एकीकृत बस्तीलाई शहरी विकासअन्तर्गत रहेको जिल्ला आयोजना कार्यान्वयन इकाईमार्फत कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था गरिएको छ।

कार्यविधिमा भूकम्प पीडित परिवारका लागि प्राथमिकताका आधारमा एकीकृत बस्तीको विकास गरिने वा गर्न दिइने उल्लेख गरिएको छ। जसमा जोखिमयुक्त बस्तीका भूकम्प पीडित लाभग्राही, जोखिम वर्गमा पर्ने लाभग्राही, भूमिहीन लाभग्राही, गुनासोबाट सम्बोधन कायम भई आएका लाभग्राही, सम्भ्रौता नै हुन नसकेका निजी आवास पुनर्निर्माणका लाभग्राही र सम्भ्रौता भए पनि निजी आवास

पुनर्निर्माणको कार्य थालनी नगरेका लाभग्राही छन्। भूकम्प पीडित नभएका लाभग्राही पनि समावेश हुन सक्ने तर पूर्वाधार निर्माण र आवासमा थप अनुदान भने उपलब्ध हुने छैन।

प्राधिकरणका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुशील ज्ञवालीले एकीकृत बस्तीको नयाँ प्रावधानले छरिएर रहेका घर परिवारलाई पनि एक ठाउँमा ल्याई बस्ती व्यवस्थापन र पूर्वाधार विकासलाई सहयोग पुग्ने बताउनुभयो।

कार्यविधिमा बस्ती विकासका लागि तीनवटा विकल्प अघि सारिएको छ। भौगर्भिक वा अन्य कारणबाट साविक स्थानमा बस्तीको पुनर्निर्माण गर्न सुरक्षित नहुने भएमा उपयुक्त स्थानको पहिचान गरी त्यस्तो बस्तीलाई न्यूनतम पूर्वाधार सेवा सुविधा समेत उपलब्ध हुने गरी एकीकृत रूपमा एक वा विभिन्न स्थानमा स्थानान्तरण हुने उल्लेख गरिएको छ।

यस्तै, बसोबास गराउनु पर्ने परिवार संख्या र योजनास्थलको सम्भाव्यता हेरी उपयुक्त भएमा केही परिवारलाई साविककै स्थानमा बसोबास गराई स्थानान्तरण गर्ने पर्ने परिवारलाई मात्र अन्यत्र लाने गरी मिश्रित रूपमा पनि बस्ती स्थानान्तरण गर्न सकिने छ। त्यस अतिरिक्त हाल छरिएर रहेका निजी घर परिवारहरूले चाहेमा पनि एकीकृत बस्ती

विकास गर्न सक्नेछन्।

कार्यविधिमा एकीकृत बस्तीको प्रारम्भिक योजना राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणबाट स्वीकृत भएपछि त्यसको विस्तृत योजना स्थानीय तहबाट स्वीकृत गरी जिल्ला आयोजना कार्यान्वयन इकाई वा उपभोक्ता समिति वा स्थानीय तहबाट सोभै कार्यान्वयनमा लगिने उल्लेख छ।

कार्यविधिमा एकीकृत बस्तीमा पूर्वाधार विकासका लागि तराई क्षेत्रमा प्रति घरपरिवार ३ लाख रुपैयाँ, पहाडी क्षेत्रमा ४ लाख रुपैयाँ र हिमाली क्षेत्रमा ५ लाख रुपैयाँ बराबर अनुदान उपलब्ध गराउने उल्लेख गरिएको छ।

कार्यकारी समितिको बैठकले छुट तथा पुनःजाँच सर्भेक्षण कार्य सञ्चालनसम्बन्धी कार्यविधि-२०७५ पनि पारित गरेको छ। जसमा विगतमा निजी आवासको सर्भेक्षणमा लगत संकलनमा छुट हुन गई गुनासो दर्ता गराएकाको पुनः लगत संकलन गर्ने उल्लेख गरिएको छ।

कार्यविधिअनुसार छुट तथा पुनःजाँच सर्भेक्षणको स्थलगत लगत कार्यमा खटिने प्राविधिकहरूलाई गलत व्यक्तिको सिफारिस गरी लगत संकलन गर्न लगाएमा त्यसको प्रमुख दोषी सिफारिसकर्तासमेत कानूनअनुसार सजायको भागिदार हुनेछ।

चारवटा एकीकृत बस्तीको प्रारम्भिक योजना स्वीकृत

राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणले चारवटा एकीकृत बस्ती विकासका प्रारम्भिक योजनाहरू स्वीकृत गरेको छ।

प्राधिकरणका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुशील ज्ञवालीको अध्यक्षतामा असोज २१ गते बसेको प्राधिकरणको कार्यकारी समितिको बैठकले ओखलढुङ्गा जिल्लाको मलेखु गाउँपालिका वडा नं ३ फुयाल गाउँस्थित फुयाल गाउँ एकीकृत नमूना बस्ती, सिन्धुपाल्चोक

जिल्लाको चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका वडा नं १४ झ्याडीटोलस्थित माभी बस्तीमा श्वेता श्री फाउण्डेसनको सहयोगमा बन्ने झ्याडीटोल एकीकृत माभी बस्तीको प्रारम्भिक योजनालाई स्वीकृत गरेको हो।

यस्तै बैठकले सिन्धुपाल्चोक जिल्ला मेलम्ची नगरपालिका वडा नं १२ गिरान्चौरस्थित सामुदायिक पुनर्निर्माण पर्यटन प्रवर्द्धन परियोजना र काठमाडौं जिल्ला शंखरापुर नगरपालिका

वडा नं ७ पुखुलाछिस्थित सिर्जनशील एकीकृत बस्ती विकासको प्रारम्भिक योजनालाई स्वीकृत गरेको छ।

फुयालगाउँ एकीकृत नमूना बस्तीमा १२ घरधुरी, झ्याडीटोल एकीकृत बस्तीमा ५६ घरधुरी, गिरान्चौरस्थित सामुदायिक पुनर्निर्माण पर्यटन प्रवर्द्धन परियोजनामा १३५ घरधुरी र सिर्जनशील एकीकृत बस्ती विकासमा १६ वटा घरधुरी हुनेछन्।

सडक निर्माणका अवरोध हटाउने समझदारी

भूकम्पीय आकस्मिक सहायता आयोजना (ईईएपी) अन्तर्गत बनिरहेका काभ्रे-सिन्धुपाल्चोक तथा धादिङ-गोरखाका सडकमा देखा परेका विद्युत, नापी र वनसँग सम्बन्धित समस्याहरू समाधान गर्ने समझदारी भएको छ।

एसियाली विकास बैंकको सहयोगमा पुनर्निर्माण भइरहेका पाँचखाल-मेलम्ची (काभ्रे-सिन्धुपाल्चोक) तथा धादिङ-गोरखा सडकको कार्य अघि बढाउने सन्दर्भमा राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणमा कार्तिक २७ गते आयोजित बैठकमा सम्बन्धित निकायका प्रमुख तथा प्रतिनिधिहरूले आ-आफ्नो जिम्मेवारको बाँकी कार्यलाई समन्वय गरी अघि बढाउने बताए।

नेपाल विद्युत प्राधिकरणका उप-कार्यकारी निर्देशक हरराज न्यौपानेले पाँचखाल-मेलम्ची सडकका पोलहरू सार्ने ठेक्का लागिसकेकोले काम

अघि बढाउने जानकारी दिए। उनले सडक विभागले पोलहरू सार्ने बिन्दुका बारेमा अप्रीम जानकारी दिए काम शीघ्र अघि बढाउन सहज हुने धारणा व्यक्त गर्दै धादिङ-गोरखाका बाँकी रहेका पोल हटाउन पनि मातहत निकायलाई निर्देशन दिएको बताए।

नापी विभागका महानिर्देशक गणेशप्रसाद भट्टले पाँचखाल-मेलम्ची सडकको मालपोत कार्यालयबाट लगत कट्टाको विवरण प्राप्त भएलगत्तै सडक सीमा तथा व्यक्तिको जग्गा छुट्ट्याइने जानकारी दिए।

वन विभागका उपसचिव नवीन गिरीले राष्ट्रिय योजना आयोगबाट पाँचखाल-मेलम्ची सडक राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त सडक हो भन्ने व्यहोराको पत्र पाएपछि रुख कटानको काम अघि बढ्ने जानकारी गराए।

प्राधिकरणका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत

सुशील ज्ञवालीले अति आवश्यक पुनर्निर्माण कार्यमा सम्बन्धित निकायहरूबीच समन्वय हुन आवश्यक रहेको धारणा व्यक्त गर्दै यी आयोजनाको अवरोध हटाउनका लागि विशेष ध्यान दिन आग्रह गरे।

भूकम्पीय आकस्मिक सहायता आयोजनाअन्तर्गत पाँचखाल-मेलम्ची सडकमा विद्युतका पोलहरू हटाउन तथा नापीबाट सडक सीमा तथा व्यक्तिको जग्गा छुट्ट्याउन बाँकी रहेको आयोजना निर्देशनालयले जनाएको छ। त्यसैगरी, धादिङ-गोरखा सडकमा पनि बिजुलका सबै हटाइसकिएका छैनन् भन्ने मुआब्जा वितरण कार्यमा पनि सन्तोषजनक प्रगति भएको छैन।

बैठकमा भूकम्पीय आकस्मिक सहायता आयोजनाका आयोजना निर्देशक सरोजकुमार प्रधान, एडीबीका वरिष्ठ आयोजना अधिकृत नरेश गिरीलगायतको उपस्थिति थियो।

‘रानीपोखरीको बालगोपालेश्वर मन्दिर ग्रन्थकुट शैलीमा’

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय र राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणले रानीपोखरीको बालगोपालेश्वरको मन्दिरको गुम्बज शैलीमा पुनर्विचार गर्न पुरातत्व विभागलाई निर्देशन दिएका छन्। संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्री रविन्द्र अधिकारी, राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुशील ज्ञवाली, काठमाडौं महानगरपालिकाका मेयर विद्यासुन्दर शाक्य र पुरातत्व विभागका प्रतिनिधिहरूको उपस्थितिमा कार्तिक २० गते बसेको बैठकले मन्दिरको शैलीमा पुनर्विचार गर्न निर्देशन दिएको हो।

रानीपोखरीमा रहेको बालगोपालेश्वर मन्दिरको पुनर्निर्माण सम्बन्धमा काठमाडौं महानगरपालिकाद्वारा गत मिति २०७४ पुष १३ मा गठन गरेको विशेषज्ञ समिति तथा राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणबाट मिति २०७५ कार्तिक १८ मा गठन गरिएको विज्ञ समितिबाट प्राप्त प्रतिवेदनहरूले उक्त मन्दिरलाई ग्रन्थकुट शैलीमा पुनर्निर्माण गर्न सुझाव दिएको हुँदा उल्लेखित प्रतिवेदनहरूलाई समेत आधार मानी पहिलेको गुम्बज शैलीमा पुनर्विचार गरी आवश्यक कार्य अघि बढाउन पुरातत्व विभागलाई निर्देशन दिने बैठकको निर्णयमा उल्लेख गरिएको छ।

बालगोपालेश्वर मन्दिर गुम्बज शैलीमा बनाउने कि ग्रन्थकुट शैलीमा बनाउने भन्ने विवाद थियो। पुरातत्व विभागले गुम्बज शैलीमा निर्माण थाले पनि विवादका कारण बीचमै रोकिएको थियो।

बैठकले रानीपोखरीमा रहेको बालगोपालेश्वर मन्दिर र पोखरीको पुनर्निर्माण कार्यमा आवश्यक समन्वय, सहजीकरण र अनुगमनका लागि राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणको संयोजनमा संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय, पुरातत्व विभाग, काठमाडौं महानगरपालिका एवं सम्बन्धित विज्ञहरूको समेत प्रतिनिधित्व रहने गरी रानीपोखरी पुनर्निर्माण समन्वय तथा अनुगमन समिति गठन गर्ने र यसका लागि राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण एवं काठमाडौं महानगरपालिकाले आवश्यक बजेटको व्यवस्था मिलाउने निर्णय पनि गरेको छ।

पुरातत्व विभागका पूर्व महानिर्देशक विष्णुराज कार्की, सम्पदाविद् डा. सुदर्शनराज तिवारी, स्ट्रक्चरल ईन्जिनियर एवं प्राध्यापक डा. प्रेमनाथ मास्के, सहरी योजनाविद् एवं पूर्व महानिर्देशक सूर्यभक्त साँगाछे रहनु भएको विज्ञहरूको टोलीले ग्रन्थकुट शैलीमा मन्दिर निर्माणका लागि आधार सहितको प्रतिवेदन दिएको थियो।

एनआरए

राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणद्वारा गठन गरिएको विज्ञहरूको टोलीले रानीपोखरीलाई ग्रन्थकुट शैलीमा निर्माण गर्ने नक्सा सहितको प्रतिवेदन दिएको छ।

विज्ञहरूले ग्रन्थकुट शैलीबाट गुम्बज शैलीमा निर्माण गर्दा ग्रन्थकुट शैलीकै मन्दिरको भूईँतलाको मन्दिरको नाप नक्सामा निर्माण गरिएको, ग्रन्थकुट शैलीमा निर्माण भएको काठ बन्धन तथा शिलाको संगारलगायतका भागहरू दुई पटक पुनर्निर्माण (गुम्बज शैलीमा) गर्दा पनि प्रयोग भएको, दुई पटक

पनि प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको छ।

प्रतिवेदनमा मन्दिरको जिर्णोद्धार गर्दा हाल प्रयोग भएको सिमेन्ट काँक्रिटको संरचना हटाई मल्लकालीन स्वरूप तथा निर्माण सामग्री प्रयोग गरी निर्माण गर्ने, ग्रन्थकुट शैलीमा निर्माण गरिने मन्दिरको जग पुरानै सामग्री र विधिमा भारवहन क्षमता रहने गरी निर्माण गर्ने र जगको किसिम तथा अवस्था एकीन गर्न गर्भगृहको उत्तर दक्षिण वा पूर्व पश्चिम क्रम उत्खनन गर्ने पनि उल्लेख छ।

यसअघि गठन भएको विज्ञहरूको समितिले पनि बालगोपालेश्वरको मन्दिर ग्रन्थकुट शैलीमा निर्माण गर्न सुझाव दिएको थियो। त्यसमा पुरातत्व विभागको असहमति रहेकाले विवाद बल्भिएको थियो। विवादलाई अन्त्य गर्नका लागि प्राधिकरणले विज्ञ विष्णुराज कार्की नै संयोजक रहनु भएको अर्को टोली बनाएको थियो।

रानीपोखरी पुनर्निर्माण अन्तर्गत पोखरीको पुनर्निर्माण सम्बन्धमा काठमाडौं महानगरपालिकाद्वारा प्रस्तावित डिजाइन तथा यस सम्बन्धमा हाइड्रोलोजिष्ट तथा जियोलोजिष्टहरूको टिमले दिएको सुझावअनुसार रानीपोखरीको पिँधमा कालो माटो र बालुवा जस्ता निर्माण सामग्रीहरूको प्रयोग गरी निर्माण कार्य अघि बढाउने, पोखरीको वरिपरीको सबैभन्दा तल्लो खण्डमा कालोमाटोको प्रयोग गर्ने र सबैभन्दा बाहिरी भागमा ईँडाको क्ललेडिड गर्ने र पोखरीको वरिपरीको फुटपाथमा सुर्खी मोटारको सडामा हुँगाको धुलो प्रयोग गरिने भएको छ।

ग्रन्थकुट शैलीमा निर्माण गरिने मन्दिरको जग पुरानै सामग्री र विधिमा भारवहन क्षमता रहने गरी निर्माण गर्ने उल्लेख छ।

पुनः (गुम्बज शैलीमा) निर्माण गर्दा पनि गर्भगृहको गाह्रोको पर्खालको नाप नक्सा मल्लकालीन मन्दिरको नाप नक्साअनुसार नै निर्माण भएको प्रतिवेदन दिएका थिए।

यस्तै तत्कालीन वास्तुशास्त्र सम्मत भएको र बाह्य नाप ४८ चौडाई पर्खालको चौडाई १३'०" हुनु र पर्खालको मोटाई ३ फिट र ३ इन्च हुनुलाई पनि ग्रन्थकुट शैलीको आधार मानिएको छ। उल्लेखित प्रमाण र गर्भगृहको नाप नक्साको आधारमा यस ग्रन्थकुट मन्दिरको उचाई गर्भ गृहको सतहबाट गजुरको अमालकसम्मको ३९ फिट हो र गजुरको उचाई १३ इन्चसमेत गरी कुल उचाई ५२ फिट हुने

१९ भूमिहीन भूकम्प पीडितलाई आवास निर्माण गर्न जग्गा

राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणले सिन्धुपाल्चोकका १९ भूमिहीन भूकम्प पीडितलाई आवास निर्माण गर्न जग्गा उपलब्ध गराएको छ।

कार्तिक ३० गते सदरमुकाम चौतारामा आयोजित कार्यक्रममा प्राधिकरणका विकास सहायता समन्वय शाखाका प्रमुख दिव्यराज पोखरेलले जग्गाधनी प्रमाण पूर्जा हस्तान्तरण

गरेका छन्। प्राधिकरणले जुगल गाउँपालिका वडा नम्बर १ सेलाङका १९ भूमिहीन घरपरिवारलाई ४२ रोपनी ७ आना जग्गा खरिद गरी हस्तान्तरण गरेको हो। उक्त जग्गा ३८ लाख रुपियाँमा स्थानीय जनक बहादुर तामाङ र जरे तामाङबाट खरिद गरिएको थियो।

प्राधिकरणले उपलब्ध गराएको ४२

रोपनी जग्गामध्ये ४ रोपनी ७ आना बाटोको प्रयोजनका लागि उपयोग हुनेछ भने प्रति घरपरिवार २ रोपनी जग्गा भागमा पर्नेछ।

प्राधिकरणले भूमिहीन तथा जोखिमयुक्त बस्तीबाट सुरक्षित क्षेत्रमा स्थानान्तरण हुने लाभग्राहीलाई घडेरी खरिद गर्न २ लाख रुपियाँ उपलब्ध गराउँछ। उनीहरूले त्यसपछि आवास अनुदान ३ लाख पाउँछन्।

प्रभावकारी हुँदै गोरखाका भूकम्पपीडित सहयोग कोष

गोरखाको आरुघाट गाउँपालिकाद्वारा सञ्चालित भूकम्प पीडित घुम्ती कोष प्रभावकारी देखिएको छ। आर्थिक अभावका कारण पहिलो किस्ता लिएर पनि घर बनाउन नसकेका लाभग्राहीलाई लक्षित गरेर १० लाखको कोष निर्माण गरिएको छ।

घुम्ती कोष सञ्चालनका लागि आरुघाट गाउँपालिकाले एक कार्यनीति नै पारित गरेको छ। मानव तथा आर्थिक स्रोत नभएका अति विपन्न दलित, एकल महिला, असहाय/अपाङ्ग तथा सङ्कटापन्न घरधुरीले घर पुनर्निर्माण गर्न यस घुम्ती कोषबाट एक लाख रुपियाँसम्म सापटी लिन सक्छन्। यस्तो सापटीको कुनै ब्याज लाग्दैन।

आरुघाट गाउँपालिकाका अध्यक्ष पूर्णबहादुर दाहालले घुम्ती कोष अचम्मै प्रभावकारी भएको बताए। दाहालका अनुसार अहिलेसम्म आरुघाट

गाउँपालिकाका २७ जनाले यसबाट सापटी लिएर घर निर्माण अघि बढासकेका छन्। दाहालका अनुसार पहिलो किस्ता लिएर घर निर्माण गर्न नसकेका लाभग्राहीलाई दोस्रो किस्ताबाटको रकम प्राप्त नहुँदासम्म सापटीस्वरूप गाउँपालिकाले एक लाख रुपियाँ उपलब्ध गराउँछ। घरको जग हालेपछि राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणबाट प्राप्त दोस्रो किस्ता लाभग्राहीले गाउँपालिकालाई बुझाउने छन्।

घुम्ती कोषबाट रकम प्राप्त गर्न सम्बन्धित लाभग्राहीले सम्बन्धित वडा अध्यक्षबाट सिफारिस लिनुपर्नेछ। सिफारिस लिएका लाभग्राहीलाई रकम फिर्ता गराउने जिम्मेवारी पनि वडा अध्यक्षकै हुने दाहालले जानकारी दिए। सापटी रकममा कुनै गडबडी नहोस् भनेर गाउँपालिकाले दोस्रो किस्ता भिक्दा वडा अध्यक्षको सिफारिस अनिवार्य गर्न बैकसँग समन्वय

गरेको पनि दाहालले बताए।

सापटी रकम फिर्ता नगरेमा वडा तथा गाउँपालिकाबाट दिइने सम्पूर्ण सेवा/सुविधा, सिफारिस एवं अन्य कागजात रोक्का गरिने प्रावधान कार्यनीतिमा समावेश छ। अध्यक्ष दाहालले अहिलेसम्म यस्तो समस्या नआएको सगर्व बताए।

आरुघाटजस्तै शहीद लखन गाउँपालिकाले समेत घुम्ती कोष सञ्चालन गर्न एक कार्यविधि पारित गरिसकेको छ। गाउँपालिकाले कोषका लागि ९ लाख रुपियाँ उपलब्ध गराएको छ। शहीद लखन गाउँपालिकाका अध्यक्ष रमेश थापा मगरले कार्यविधि पारित भइसकेकाले लाभग्राहीको मागअनुसार सापटी दिइने जानकारी दिए। त्यस्तै गण्डकी गाउँपालिकाले समेत यस्तो घुम्ती कोष सञ्चालन गर्ने तयारी थालेको छ।

सौरपानीका लाभग्राहीलाई निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्र

नेपाल सरकारको अनुदान ३ लाखमा अरु ४/५ लाख थपेर बुद्धिमाया गुरुडले भूकम्प प्रतिरोधी घर निर्माण गर्नु भयो जहाँ उहाँको परिवार दुक्कसँग निदाउन सक्छ।

■ दीपक सापकोटा

सौरपानी, गोरखा: बारपाक सुलिकोट गाउँपालिका वडा नम्बर ४ सौरपानीकी ७० वर्षीया बुद्धिमाया गुरुडको घर २०७२ बैशाख १२ को भूकम्पले क्षतिग्रस्त भयो। लामो समय टहरामा बिताएपछि राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणका प्राविधिकको सल्लाहबमोजिम उनले घर बनाउन सुरु गरे। भण्डै पाँच महिनामा उनको दुई कोठे भूकम्पप्रतिरोधी घर तयार भयो।

यसरी घर बनाइसकेका गुरुडजस्तै सौरपानीका ७८ लाभग्राहीलाई असोज १७ गते गाउँपालिका

कार्यालयले एक कार्यक्रम गरी घर निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्र वितरण गरेको छ। हालै पुनर्निर्माण सम्पन्न सौरपानीस्थित श्री हिमालय माध्यमिक विद्यालयको प्रांगणमा आयोजित कार्यक्रममा प्रमाणपत्र लिएपछि बुद्धिमाया गुरुडसहित प्रमाणपत्र पाउने सबै लाभग्राही खुशी देखिन्थे।

नेपाल सरकारको अनुदान ३ लाखमा अरु ४/५ लाख थपेर बुद्धिमाया गुरुडले भूकम्प प्रतिरोधी घर निर्माण गरे जहाँ उनको परिवार दुक्कसँग निदाउन सक्छ। जापानी सहयोग नियोग जाइकाको सामाजिक-प्राविधिक सहयोग र प्राधिकरणबाट खटिएका इञ्जिनियरहरूको

निरीक्षणमा उनले भूकम्प प्रतिरोधी मापदण्डको घर निर्माण गरेका हुन्।

गुरुडजस्तै यस वडाका ९५३ जनाले तेस्रो किस्ता लिएर घर निर्माण सम्पन्न गरिसकेका छन्। कार्यक्रममा ७८ जनालाई मात्रै प्रमाण पत्र वितरण गरिए पनि अन्यलाई क्रमशः प्रमाणपत्र दिइने गाउँपालिकाका निर्मित प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत ईश्वरी प्रसाद पनेरुले जानकारी दिए।

आवास पुनर्निर्माण कार्यक्रमअन्तर्गत बन्ने घरहरूको निर्माण निरीक्षण कार्यविधिअनुसार निर्माण सम्पन्न भएपछि लाभग्राहीले घरको अन्तिम प्राविधिक निरीक्षण गराई निर्माण सम्पन्न प्रमाण

तस्बिरहरू : दीपक सापकोटा / एनआरए

गोरखाको सौरपानीमा हालै पुनर्निर्माण सम्पन्न भएका घरहरू (बायाँ)। प्राधिकरणका कार्यकारी सदस्य डा. हरिराम पराजुली स्थानीयलाई निर्माण सम्पन्न प्रमाण पत्र वितरण गर्दै (माथि)। निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्र पाएपछि खुशी हुँदै बुद्धिमाया गुरुङ।

पत्र लिनुपर्छ। यस्तो प्रमाणपत्र नलिएसम्म स्थानीय तहबाट प्राप्त हुने सेवा सुविधा तथा सिफारिस दिन सरकार बाध्य हुने छैन।

त्यस्तै, घर राखेर ऋण लिन, गाउँपालिकाबाट पानी, बिजुलीलगायतका सेवाको निरन्तर उपभोग गर्न पनि लाभग्राहीले निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्र लिनु पर्ने हुन्छ।

यस वडामा कूल १,७०३ लाभग्राही छन्। निर्माण सम्पन्न बाँकी घरमध्ये अधिकांश सम्पन्न हुने क्रममा रहेको बारपाक सुलिकोट गाउँपालिकाका अध्यक्ष विष्णु प्रसाद भट्टले जानकारी दिए। प्रमुख भट्ट निजी आवास पुनर्निर्माण दरमा गोरखाका पालिकाहरूमध्ये यो गाउँपालिका अग्रणी रहेको

दाबी पनि गर्छन्।

‘हामी निर्वाचित हुने बेला पुनर्निर्माणको रफ्तारमा यो छैठौँ, सातौँ नम्बरतिर थियो। हामीले निर्वाचित हुनेबित्तकै पुनर्निर्माणमा प्रयास केन्द्रित गर्थौँ, स्थानीयलाई उत्प्रेरित गर्थौँ। निर्माण सम्पन्न दरमा अहिले हामी पहिलो नम्बरमा छौँ।’

गोरखा भूकम्पको केन्द्रबिन्दु रहेको यो गाउँपालिकामा भूकम्पबाट भत्किएका संरचनामा परी ४ नम्बर वडामा मात्रै ४४ जनाको मृत्यु भएको थियो।

प्राधिकरणका कार्यकारी समिति सदस्य डा. हरिराम पराजुली भूकम्प गएलगत्तै थापाथली क्याम्पसका केही विद्यार्थीसहित यस ठाउँमा

आइपुगेका थिए। उनको टोलीसहित अन्य स्वयंसेवकको टोली मिलेर स्थानीयका ५५ वटा अस्थायी टहरा निर्माण गर्न सहयोग पनि गर्‍यो। यति छोटो समयमा यति ठूलो संख्यामा घरहरू निर्माण भएकोमा उनी खुशी व्यक्त गर्छन्।

‘अघिल्लोपल्ट आउँदा यहाँका कैयौँ लाभग्राहीसँग गुनासा थिए, अहिले उहाँहरू आफ्नो घर सम्पन्न गरेर सरिसक्नु भएको छ।’

प्रमाणपत्र वितरण कार्यक्रममा प्रमुख अतिथिका रूपमा उपस्थित संघीय सांसद चुँडामणि खड्काले निर्माण सम्पन्न गर्नु भएका लाभग्राहीलाई बधाई दिँदै बाँकी रहेका लाभग्राहीलाई पनि छिटो सम्पन्न गर्न आग्रह गरे।

पुनर्निर्माणले ल्याएको खुसी

२०७२ वैशाखको ठूलो भूकम्पले घर भत्काएपछि नेपालको मध्यपहाडी क्षेत्रका दसौं लाख भूकम्प प्रभावित अहिले पुनर्निर्माण प्रक्रियामा छन्। लाखौं घर बनिस्केका छन् भने अन्य कैयौं निर्माणाधीन अवस्थामा छन्। हामीले पुनर्निर्माण प्रक्रियामा संलग्न केही लाभग्राही, सरकारी कर्मचारी र जनप्रतिनिधिको अनुभव समेटेका छौं

भूकम्पले क्षति पुऱ्याएपछि स्याङ्जाको राइनासकोटमा पुनर्निर्मित घरहरू अहिले पर्यटकका लागि गतिलो होमस्टेका लागि प्रयोग भएको छ।

राइनासकोट पुनरुत्थानको अगुवाइ गर्दै विष्णु

तस्वीरहरू : चन्द्रशेखर कार्की / एनआरए

विष्णु गुरुङ, ४५

राइनासकोट, वडा नं. ९

राइनास नगरपालिका, लमजुङ

पहिले राइनासकोटमा टिनको छाना भएका पुराना घर थिए। मानिस यति निराश थिए कि प्रायः युवा विदेश जानका लागि गाउँ छाड्थे।

त्यसपछि २०७२ वैशाखको भूकम्पले अवस्थामा ठूलो परिवर्तन आयो। भूकम्पका कारण यहाँका घर भत्किए। तर यसले मानिसलाई आफ्ना घरमात्र नभई जीविकोपार्जन पनि पुनर्निर्माण गर्ने अवसर प्रदान गर्‍यो।

आज राइनासकोट पहिलेभन्दा राम्रो स्थितिमा छ। १३ घर बनिसकेका छन् भने एउटा निर्माणाधीन छ। यी नवनिर्मित भूकम्प प्रतिरोधी घरहरू होमस्टेका लागि समेत प्रयोग हुँदै आएका छन्। जहाँ स्वदेशी र विदेशी दुवैखाले पर्यटक रमाउन थालेका छन्।

‘होमस्टे सञ्चालनमा ल्याएयता भण्डै ४,००० मानिसले यस ठाउँको भ्रमण गरिसकेका छन्’- हेर्दै खुसी देखिने विष्णु गुरुङले सुनाए। उनकी बहिनी अमेरिकामा बस्छन् भने दिदी संयुक्त अधिराज्यमा। तर विष्णु भने गाउँमै बसे किनकि उनलाई ‘गाउँलेहरूको जीवनमा परिवर्तन’ ल्याउनु छ। ‘हामी यस ठाउँ छाड्ने कि यहाँ बस्ने भन्ने दोधारमा थियौं’, विष्णुले थपे- हामीले यहाँ बसेर

गाउँ परिवर्तन गर्ने निर्णय गर्‍यौं र पुनर्निर्माण गर्न थाल्यौं।

पुनर्निर्माणका लागि केही दाताले ईटा, सिमेन्ट, बालुवा र कर्कटपाता दिए। होमस्टे भवनहरू तयार भए। सरकारी अनुदान पुग्नुअघि नै स्थानीय गैरसरकारी संस्था सर्वोदय सेवाश्रमले गाउँलेलाई पुनर्निर्माण गर्न सघायो। संस्थाले उनीहरूलाई भूकम्प प्रतिरोधी भवन बनाउन सघाउन एक इन्जिनियर पनि उपलब्ध गरायो।

पुनर्निर्माणअघि कुनै औपचारिक प्रक्रियाका लागि नकुरेको हुनाले स्थानीयले सरकारको ३,००,००० रुपियाँको निजी आवास अनुदान पाउने कुरा नपत्याएको विष्णु यतिबेला सम्भन्छन्। केही ढिलाइ भए पनि हाल भने उनीहरूको नाम अनुदान पाउने लाभग्राहीको सूचीमा निस्केको छ।

‘सर्वोदय सेवाश्रमले भूकम्प प्रतिरोधी घर बनाउन हामीलाई इन्जिनियर उपलब्ध गराएकाले सरकारी इन्जिनियर आएर जाँच गर्दा पनि कुनै समस्या आएन’- हँसिलो मुहारसाथ बताउँदै थिए विष्णु। अहिले उनीहरू पहिलो किस्ता प्राप्त गरिवी दोस्रो किस्ता पाउने प्रक्रियामा छन्।

होमस्टे समितिका उपाध्यक्षसमेत रहेका विष्णु भन्छन्- जीविकोपार्जनमा सुधार गर्न वैशाखदेखि हामीले होमस्टे सञ्चालनमा ल्याउने निर्णय गर्‍यौं। ‘चारैतिर हिमाल देखिने यहाँ धेरैभन्दा धेरै स्वदेशी र विदेशी पर्यटक आउन थालेका छन्।

सुरक्षित घरमा बस्न पाउँदा खुसी

सुशीला बिसुराल
मङ्गलटार, वडा नं. ६
राइनास नगरपालिका, लमजुङ

आफ्नो ३ कोठे भूकम्प प्रतिरोधी घर सम्पन्न भएकोमा सुशीला हेर्दै खुसी देखिन्छन्। उनी सरकारको ३,००,००० रुपियाँ निजी आवास

अनुदानको दोस्रो किस्ता प्राप्त गरेर तेस्रो किस्ता कुरिरहेकी छिन्। 'अस्थायी टहरामा बस्दा हामीलाई धेरै गाह्रो भयो', सुशीला भन्छिन्- तर ५ महिनायता भने ४ कोठे पक्की घरमा सरेका छौं।

उनले घर बनाउन ८००,००० रुपियाँ खर्च गरिन्। स्थानीय सहकारीबाट केही ऋण लिनुपरेको र साउदी अरबमा काम गरिरहेका

श्रीमान्ले केही रकम योगदान गरेको भए पनि ३००,००० रुपियाँको सरकारी अनुदानले पुर्ननिर्माणलाई धेरै सजिलो बनाएको उनको अनुभव छ। 'सुरक्षित घरमा बस्न पाउँदा म कति खुसी छु भन्ने कल्पनै गर्न सक्नुहुन्न'- उनले आफ्नो खुसीको कुनै मापन नै नहुने धारणा यसरी व्यक्त गरिन्।

फरक क्षमताभिन्न पनि उदाहरणीय

डेलबहादुर बिक, ४०
भुसुनडाँडा, वडा नं. ४, वालिङ, स्याङ्जा

५ वर्षको हुँदा दुर्घटनामा परेर डेलबहादुरले खुट्टा गुमाए। फरक क्षमताको भए तापनि उनले भूकम्प प्रतिरोधी घर निर्माण गरिसकेका छन्। अहिले उनी सरकारको निजी आवास अनुदानअन्तर्गत तेस्रो किस्ताको प्रतीक्षामा छन्।

डेलबहादुर अहिले आमा, बुबा, दाइको परिवार, श्रीमती र ३ छोरा/छोरीसँग बस्छन्। रम्भादेवी आधारभूत प्राथमिक विद्यालयमा २० वर्ष पढाएका उनी अहिले भने अवकाश जीवन बिताइरहेका छन्। भूकम्पले आफ्नो घर भत्काउँदा उनी स्याङ्जा बजार गएका थिए। त्यसैले घर भत्केपछि उनी पनि अन्य धेरै परिवार जस्तै लामो समय टहरामा बसे।

'घर बनाउन सजिलो थिएन,' उनले थपे, 'बसोबास डाँडाको टुप्पामा भएकाले निर्माण सामग्री ढुवानीमा मात्रै ३ लाख ७० हजार रुपियाँ खर्चनुप्यो। यसरी २ कोठे घर बनाउन पनि लगभग ७ लाख ५० हजार रुपियाँ लाग्यो।'

सीमित रकम नै किन नहोस्, उनी निजी आवास पुर्ननिर्माणमा सरकारी सहयोगको खुलेर स्वागत गर्छन्। 'सरकारले मजस्ता फरक क्षमताका

व्यक्तिहरूको उत्थानका लागि पनि केही गरोस् भन्ने मनैदेखि आशा गर्छु'- आफ्नो भित्री भावना यसरी खुलस्त पारे डेलबहादुरले।

आशा ऋणको

अते परियार, ६४, र पूजा परियार, २२
बाँझखेत, वडा नं. १०,
बेसीसहर नगरपालिका, लमजुङ

अतेले आफ्नो घर पुनर्निर्माण त सुरु गरेका तर
पनि आर्थिक अभावका कारण सम्पन्न गर्न भने सकेका

छैनन्। यही कारण अबै पनि भूकम्पले ध्वस्त पारेको
घरलाई नै मर्मत गरेर ५ जनाको परिवार बसिरहेको
आइतेमात्र हैन, उनकी बुहारी पूजा पनि एकै स्वरमा
बताउँछन्। 'हामीले सरकारी अनुदानको दुई किस्ता त
लिएका छौं', पूजाले भनिन्- तर सुपथ ऋणबारे भने
सुनेकै छैनौं। बरु त्यस्तो ऋण पाउन पाए हुन्थ्यो।

भनै उज्यालिङ्ग बत्ती

बत्ती खाँड

लाभग्राही, वालिङ-८, स्याङ्जा

वालिङ नगरपालिका वडा नं. ८,
स्याङ्जाकी ४५ वर्षीया बत्ती खाँडले हालै
४ कोठे भूकम्प प्रतिरोधी घर निर्माण गरेकी
छिन्। अहिले उनको ३ छोरा र १ छोरीसहित
५ जनाको परिवार यही घरमा बस्छन्। मेरा
केही छोराछोरी विदेशमा काम गरिरहेका
हुनाले हामीले आफ्नोसमेत थपेर यो घर
१२ लाख रुपियाँ खर्चेर बनाएका हौं, यो
खुसी व्यक्त गरिरहेँदा बत्तीको प्रकाशभन्दा
पनि उज्यालो देखिएकी उनले थपिन्- घर
पुनर्निर्माणमा सहयोग गरेकामा सरकारलाई
धेरै धेरै धन्यवाद छ।

सरकारी अनुदानले पुनर्निर्माणमा सहयोग गर्‍यो

रामबहादुर गुरुङ, ६७

लाभग्राही तथा सदस्य, वडा नं. ६, लुम्ले
अन्नपूर्ण गाउँपालिका, कास्की

रामबहादुर गुरुङ यतिबेला आफ्नो भूकम्प
प्रतिरोधी घरलाई अन्तिम रूप दिनमा व्यस्त छन्।
निर्वाचित वडा सदस्यको हैसियतमा गुरुङले
भूकम्प प्रभावित गाउँलेलाई पुनर्निर्माणमा
सक्रिय सहयोग गर्दै आएका छन्। यतिसम्म कि
भूकम्प आउँदा सामुदायिक भवनमा केही भयो
कि भनेर हत न पत्त उनी त्यहाँ पुगे जबकि आफ्नै
घर ढलेको पत्तै भएन।

उनको पुरानो घरमा ढुङ्गाको गारो र
ढुङ्गाकै छानो थियो तर अहिले भने उनले
भूकम्प प्रतिरोधी बलियो घर बनाएका छन्। ३
छोरा विदेशमा काम गरिरहेकाले उनले ५ कोठे
घर बनाउन सकेका हुन्।

उनको वडामा भूकम्पमा परी ९ घर

भत्किएका थिए। तर अहिले ती सबै
पुनर्निर्माण भइसकेका छन्। ३ लाख रुपियाँको
सरकारी अनुदानले आफूलाई ज्यादै सहयोग
पुऱ्याएकामा स्वागत गर्दै गुरुङले भने- जनता

त सधैं नै धेरै चाहन्छु नि, त्यसैले कहिल्यै
पनि सन्तुष्ट हुन्नन्। तर पनि आफैँ बनाउन
नसक्नेलाई भने सरकारले पुनर्निर्माणका क्रममा
थप सहयोग गर्नुपर्छ।

अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको ध्यान सवलीकरणमा

युवराज कुँवर

अध्यक्ष, अन्नपूर्ण गाउँपालिका, कास्की

गाउँपालिकामा प्रारम्भिक सर्भेक्षण हतारमा गरिएको युवराज यतिबेला सम्झँदैछन्। 'प्रारम्भिक सर्भेक्षणमा त्रुटि थिए', उनले बताए- भूकम्प प्रभावितले बलियो घर बनाउनु भन्ने सुनिश्चित गर्न कडा कानून चाहिन्छ र घर बनाउन सुरु नगरेकाबाट सरकारी अनुदान फिर्ता गराउनुपर्छ।

गाउँपालिकाले भूकम्पपश्चातको पुनर्निर्माणलाई गति दिन प्राधिकरण (राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण) समक्ष थप इन्जिनियर, सब-इन्जिनियर र सहायक सब-इन्जिनियर पठाउन अनुरोध गरेको पनि युवराजले बताए।

जमुना भट्टराई

इन्जिनियर

अन्नपूर्ण गाउँपालिका, कास्की

जमुना ८ महिनादेखि गाउँपालिका कार्यालय नौडौँडामा कार्यरत छिन्। यस क्रममा उनले सामना गर्नुपरिरहेको एक प्रमुख समस्या भनेको निर्माण सम्पन्न भइसकेका तर सरकारी मापदण्ड पूरा नगरेका घरको सङ्ख्या हो।

जमुनाका अनुसार सवलीकरण गरेर सच्याउनुपर्ने यस्ता घर ५० जति छन्। 'तर मानिसलाई उनीहरूको नवनिर्मित घर सुरक्षित छैन भनेर बुझाउन पनि ज्यादै गाह्रो छ', उनले अनुभव सुनाइन्- यस अतिरिक्त जब पैसाको कुरा आउँछ, अनि मानिस यसमा थप खर्च गर्न चाहँदैनन्।

सरकारले सवलीकरणमा ध्यान दिँदै डकर्मी तालिम दिनुपर्ने जमुनालाई लागेको छ।

शेषकान्त पौडेल

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

अन्नपूर्ण गाउँपालिका, कास्की

धेरै मानिसले ऋण लिएर आआफ्नो घर पुनर्निर्माण गरिसकेपछि मात्र निजी आवाससम्बन्धी सरकारी निर्देशिका आएको शेषकान्तको भनाइ छ। यसले गर्दा गाउँपालिकामा पुनर्निर्माणको कामलाई अप्ठ्यारो पारेको छ। अझै पनि लाभग्राही सूचीमा नाम चढाउन बाँकी थुप्रै वास्तविक भूकम्पपीडित रहेकाले वास्तविक लाभग्राही पहिचान गरी सरकारी अनुदान वितरण गर्ने जिम्मा स्थानीय तहलाई दिनुपर्ने उनको सुझाव रह्यो।

लुम्लेमा बनिरहेको एक घर सरकारी मापदण्डविपरित पाइयो। इन्जिनियरहरूले यसलाई भूकम्प प्रतिको हुनेगरी सच्याउन घर धनीलाई आग्रह गरेका छन्।

पुनर्निर्माणको नेतृत्व गर्न तयार मेयर

दिलिप खाँड

प्रमुख, वालिड नगरपालिका, स्याङ्जा

साविकका १२ गाविस समेटिएको स्याङ्जाको वालिड नगरपालिकामा हाल १४ वडा छन्। शिक्षामा सबैको पहुँच रहेको यो नगरपालिका 'स्मार्ट वालिड' को लक्ष्यसाथ अघि बढिरहेको नगरपालिका प्रमुख दिलिप खाँड बताउँछन्।

नगरपालिकाले आविष्कार केन्द्र स्थापना गर्ने, सबै परिवारको सूचना डिजिटाइजेसन गर्ने, मोबाइल एपमार्फत सबै सेवा प्रदान गर्ने, सफाइ अभियान, खेर गएको प्लास्टिकबाट बिटुमिन उत्पादन गरी सडक कालोपत्रे गर्ने र एक गाउँ एक उत्पादन सुनिश्चित गर्ने जस्ता विकासका २२ क्षेत्र पहिचान गरेको भ्रमणमा रहेका पत्रकारसामु प्रमुख खाँडले बताए। यसका अलावा, वालिडले व्यावसायिक प्रशिक्षण तथा शिक्षा प्रवर्धन गर्ने, आँधी खोलाबाट पानी तानी पिउन तथा सिँचाइका लागि प्रदान गर्ने, सुन्तला क्षेत्र विकास गर्ने, १० अर्ब रुपियाँको लगानीसहित पतञ्जलिले आयुर्वेदिक अस्पताल र कारखाना खोल्ने र वालिडलाई 'पिङ्क सिटी' बनाउनका लागि सहूलियत दरमा रड प्रदान गर्ने जस्ता काम पनि गरिरहेको छ।

भूकम्पपश्चात वालिड र आसपास क्षेत्रको पुनर्निर्माणका सन्दर्भमा नगरपालिकाले राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणलाई पूर्ण सहयोग प्रदान गरिरहेको जानकारी पनि मेयर खाँडले दिए। उनका अनुसार जिल्लाका धेरैजनाले पुनर्निर्माणका लागि

सरकारको निजी आवास अनुदान पर्खेनन्। यसले गर्दा धेरै घरले प्राधिकरणको भूकम्प प्रतिरोधी संरचना मापदण्ड पनि पूरा गरेनन्। 'तर', खाँडले थपे- यहाँका मानिस सम्भव भएसम्म सवलीकरणमा गएर आफ्नो गल्ती सच्याउन भने तयार छन्।

प्राधिकरणले नगरपालिकामा ४ इन्जिनियर पठाएको छ तर स्थानीय तहमा रहेका ४-५ जना

इन्जिनियरले पनि पुनर्निर्माण कार्यमा सहयोग पुऱ्याइरहेका छन् जुन काम सम्पन्न गर्न पर्याप्त हो। 'सरकारको निर्णय प्रक्रिया ज्यादै प्रक्रियामुखी भएकाले यसलाई सरलीकृत गर्नुपर्छ', उनले भने- यसको सट्टा जिम्मेवारी नगरपालिकालाई दिने हो भने हामी कुनै पनि समस्या तत्काल सम्बोधन गर्न सक्छौं।

शिव रेग्मी

सम्पर्क व्यक्ति, जिल्लास्तरीय आयोजना कार्यान्वयन एकाइ, लमजुङ

लमजुङ अगाडि छ

स्थापनाकालदेखि नै शिव जिल्लास्तरीय आयोजना कार्यान्वयन एकाइ, लमजुङमा कार्यरत छन्। घर पूरै भत्केका १४,००० लाभग्राही छन् भने सवलीकरण गर्नुपर्ने घरको सङ्ख्या ५४० जति छ। कम प्रभावित १७ जिल्लामध्ये सरकारी अनुदान वितरण गर्नेमा लमजुङ अगाडि रहेको शिव गर्वसाथ सुनाउँछन्। साथै हजारौं घर हाल निर्माणाधीन छन् र हजारौं निर्माण सम्पन्न भइसकेका पनि छन्। 'तर', शिव भन्छन्- 'यीमध्ये धेरै घर भूकम्प प्रतिरोधी घरसम्बन्धी सरकारी मापदण्ड पूरा गर्दैनन्।' यही कारणले शिवको काम गाह्रो बनाएको

छ। 'त्यसमा पनि धेरैलाई भूकम्प प्रतिरोधी संरचनाबारे प्राविधिक ज्ञान नभएको' बताउँदै उनले थपे- त्यसो त हामीसँग फिल्डमा काम गर्न पर्याप्त प्राविधिक पनि छैनन्।

पुनः सर्भेक्षणका लागि धेरै मानिसले आवेदन दिएका भए पनि प्राविधिकहरूको चाहिँ खडेरि नै छ। 'प्रत्येक वडामा एक प्राविधिक भए राम्रो हुन्थ्यो', सुभावसहित उनले थपे- साथै धेरै दक्ष कामदार कामको खोजीमा अन्य जिल्लाबाट आएका छन् तर उनीहरूको तुलनामा हामीसँग भने जिल्लामा तालिम प्राप्त डकर्मीहरूको पनि अभाव छ।

पुनर्निर्माणमा सन्तुष्ट प्राविधिक

लक्ष्मण जिंसी

इन्जिनियर, केन्द्रीय स्तर आयोजना कार्यान्वयन एकाइ, कास्की, स्याङ्जा र लमजुङ

कास्की, स्याङ्जा र पर्वतमा पुनर्निर्माण करिब ६ महिनाअगाडि मात्रै सुरु भएको हो। तर पनि काम सही दिशामा गइरहेको बताउँछन् यी ३ जिल्लामा अन्य इन्जिनियरसँग समन्वय गर्ने इन्जिनियर लक्ष्मण जिंसी। 'हामी लाभग्राहीमध्ये करिब ४५ प्रतिशतलाई सरकारी अनुदान वितरण गर्न सक्षम भएका छौं, हामीले काम गरेको अवधि हेर्दा यो नराप्ती होइन'- लक्ष्मणको भनाइ छ।

लक्ष्मणका अनुसार धेरैजनाले सरकारी अनुदान प्रतीक्षा नगरी आआफ्नो घर निर्माण गरिसके। तर धेरैले सरकारी मापदण्ड भने पूरा नगरेका सुनाउँदै उनले थपे- ऋण लिएर उनीहरूले घर बनाएका छन्। त्यसैले घर भत्काएर मापदण्डअनुसार बनाउनु भन्नु सक्ने अवस्था छैन।

पुनर्निर्माण भएका घरमध्ये ३०-४० प्रतिशत मापदण्डअनुसार नभएको उनले बताए। अनि भने- अबको उपाय भनेको मापदण्डलाई अलि खुकुलो बनाएर उनीहरूलाई आफ्नो घर सवलीकृत गरी सुधार गर्न सघाउने हो।

सुजन दाहाल, इन्जिनियर

मधुकान्त ठाकुर, इन्जिनियर

मिलन पाण्डे, सहायक सब इन्जिनियर

जिल्लास्तरीय आयोजना कार्यान्वयन इकाइ, लमजुङ

लमजुङमा भूकम्पपश्चातको पुनर्निर्माणको चुनौती यी युवा इन्जिनियरले धानिरहेका छन्। दूरदराजका प्रत्येक बस्तीका मानिससम्म पुग्न निकै चुनौतीपूर्ण रहेको सुजनको अनुभव छ। 'मानिस

३००,००० रुपियाँको सरकारी अनुदानले घर बनाउन सक्दैनौं भन्दै हामीलाई गाली गर्छन्'- उनी आफूले ती ठाउँमा सामना गरेका चुनौती यसरी व्यक्त गर्छन्। अनि भन्छन्- हामी सरकारले प्रदान गर्ने सीमित सहयोगमात्र हो भनी सम्झाउन सक्भर प्रयास गर्छौं। 'यहाँका मानिसले भूकम्प प्रतिको घोर घरायस भन्ने सुनिश्चित गर्न हामी लागिरेहेका छौं', मधुकान्तले थपे- यस्तो चुनौतीपूर्ण अवस्थामा काम गर्दा हामी साँच्चै निकै खुसी छौं।

हेमन्त ऐर

सब-इन्जिनियर, वालिङ, स्याङ्जा

धेरै लाभग्राही सरकारको निजी आवास अनुदानको दोस्रो किस्ता प्राप्त गर्न सफल भएका छन् तर तेस्रो किस्ता प्रदान गर्ने प्रक्रिया सुरु हुन भने अझै बाँकी छ- हेमन्तले सुनाए।

'धेरै मानिसले सरकारी अनुदान प्राप्त गर्नुभन्दा पहिले नै आफ्नो घर बनाइसकेका थिए', उनले अगाडि सुनाए- यद्यपि, यीमध्ये धेरै घरले सरकारले तय गरेको प्राविधिक मापदण्ड पूरा गरेका छैनन्। यसले हाम्रो काम ज्यादै अप्ठ्यारो बनाइदिएको छ।

टिकाराम देवकोटा, ७१

वडा नं ६, लुम्ले, अन्नपूर्ण गाउँपालिका, कास्की

यतिबेला टिकाराम मख्ख छन् किनकि उनले आफ्नो घरको पुनर्निर्माण सकेका छन्। नहुन् पनि किन ? दुइगा माटोको पर्खाल र दुइगाले छाएको उनको घर भूकम्पमा पूरै ध्वस्त भएको थियो। ४ छोरा छुट्टी

अनुदानले गरिबलाई सघायो

भिन्न भइसकेकाले हाल उनी एकलै बस्छन्। एउटा भैंसी पनि पालेका छन्। दूध घीउ बेच्छन्। सरकारले ३ लाख रुपियाँ आर्थिक सहयोग नदिएको भए आफूले नयाँ घर बनाउनेतर्फ सोच्दा पनि नसोच्ने उनी जोसुकैलाई सुनाउँछन्। बैंकबाट २ लाख २५ हजार रुपियाँ ऋण लिनुपरेको भए पनि 'सरकारी अनुदानले आफूजस्ता गरिबलाई पक्कै सहयोग पुगेको' उनको ठोकुवा छ।

खोजी थप सहयोगको

लीला कुँवर, १७

लाभग्राही, वडा नं. १

अन्नपूर्ण गाउँपालिका, कास्की

८० वर्षीय चन्द्रबहादुर कुँवरले सरकारी अनुदानको पहिलो किस्तास्वरूप ५० हजार रुपियाँ लिएर केही थप ऋणसमेत लिई डिपिसी गरी पिलर ठड्याएका छन्। तर आर्थिक अभावका कारण त्यसभन्दा अगाडि बढ्न भने सकेका छैनन्।

‘हामी हाम्रो घरभन्दा ठीक तल एक भाडाको घरमा बसिरहेका छौं’- उनकी छोरी लीलाले सुनाइन् (तस्बिरमा माथि बायाँ)। लीला सिर्जना हाइस्कुल नाम गरेको स्थानीय सामुदायिक विद्यालयमा कक्षा ८ मा पढ्दै थिइन् भने उनकी दिदीचाहिँ कक्षा १० मा। ९ कक्षामा पढ्दै गरेकी अर्की दिदी सङ्गीता (तस्बिरमा माथि दायाँ) ले भने स्रोत अभावले अध्ययन जारी राख्न सकिनन्।

भाडामा लिएको घर पनि नाजुक अवस्थामा छ। ‘उज्यालो आउँदैन र पानी पर्दा चुहिन्छ’, लीलाले यसको थप असर प्रष्ट्याइन्- पढाइमा ध्यान दिनसमेत धेरै गाह्रो भएको छ।

‘हाम्रो पनि आफ्नै घर भएको भए जाति हुन्थ्यो’, लीला भन्छिन्- भूकम्पपछि बनाउन थालेको दुई कोठे घर पनि हाम्रो परिवारका लागि पर्याप्त हुँदैन। अहिले बनाउन थालिएको घर कसरी सम्पन्न हुन्छ भन्नेबारे आफूले केही बुझ्नै नसकेको बताउँदै लीला याचना गर्छिन्- हामीजस्ता विपन्न परिवारका घर बनाउन सरकारले सहयोग गरे पनि हुन्थ्यो नि।

सुकुमाया दर्जी, ४५
वाल्लिङ-८, स्याङ्जा

सुनिने प्रतिक्षामा

सुकुमायाको परिवारका १३ सदस्य अभै पनि अस्थायी टहरामा बसिरहेका छन्। उनको परिवार दुईचोटि विपद्मा पत्यो- पहिलो, २०७२ वैशाखको भूकम्पले उनीहरूको घर लडायो। दोस्रो, २ कोठे भवन निर्माण गरेर सक्न पाउँदा नपाउँदै ५ महिनाअघि ठूलो पहिरोमा पत्यो। यसले उनीहरूलाई फेरि नजिकैको टहरामा पुऱ्यायो। ‘भूकम्पपछि हामीले सानो घर निर्माण

गर्न सरकारको ५० हजार रुपियाँको अनुदानका अतिरिक्त अन्य ऋण निकालेका थियौं, अब त्यो ऋण कसरी तिर्ने हो थाहा छैन’- सुकुमायाको प्रश्न छ। प्राविधिकहरूले उनको फाइल सम्बन्धित कार्यालयमा पठाइसकेका पनि छन्। ‘तर’ सुकुमाया भन्छिन्- औषधि खर्चबापत नगरपालिकाले दिएको ५० हजारबाहेक हामीले कुनै सहायता पाएका छैनौं।

लक्ष्य
895
(962/253)

सार्वजनिक भवन

पुनर्निर्माण सम्पन्न
(पुनर्निर्माण/प्रवलीकरण) 287 (16/232)
पुनर्निर्माण हुँदै
(पुनर्निर्माण/प्रवलीकरण) 985 (126/19)

लक्ष्य
10,553

शैक्षिक संस्था

पुनर्निर्माण सम्पन्न 8,097
पुनर्निर्माण हुँदै 2,369

लक्ष्य
1053

पूर्ण क्षति 933
आंशिक क्षति 620

सांस्कृतिक सम्पदा

पुनर्निर्माण सम्पन्न 95
पुनर्निर्माण हुँदै 309

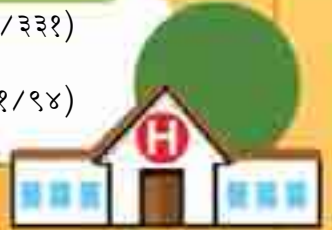

लक्ष्य
9,951

पूर्ण क्षति 588
आंशिक क्षति 653

स्वास्थ्य संस्था

पुनर्निर्माण सम्पन्न 683 (312/331)
(पुनर्निर्माण/प्रवलीकरण)
पुनर्निर्माण हुँदै 985 (51/98)
(पुनर्निर्माण/प्रवलीकरण)

लक्ष्य
353

सुरक्षा निकाय भवन

पुनर्निर्माण सम्पन्न 900
पुनर्निर्माण हुँदै 905

जनशक्ति विकास

छोटो अवधिको तालिम
35,000
काममा तालिम
96,685

सानेपानी पूर्वाधार

लक्ष्य
3,292

पुनर्निर्माण सम्पन्न 799
पुनर्निर्माण हुँदै 690

बलिया घर बनाउन सघाउँदै महिला डकर्मी

सन् २०१५ मा सुरु भई सन् २०२० मा सकिने पुनर्निर्माणका लागि सिप परियोजनाले भूकम्प प्रभावित क्षेत्रका नेपालीलाई विपद्-प्रतिरोधी घर बनाउन सिकाउँछ।

■ अरुणा कार्की

राई गाउँ, नेपाल : हालैको एक आइतबार बिहान सुन्तली राई एक महिनाअगाडि बनाउन सुरु गरेको घरको छाना छाउने तयारीका लागि जस्तापाता गन्दै खात लगाउन ब्यस्त थिइन्। पानी परेन भने आउँदो केही दिनमै छाना छाइसक्ने उनको योजना थियो। 'एक साताभित्र दुई कोठे पक्की भवन तयार हुनुपर्ने हो' - उनले भनिन्।

त्यसपछि उनको परिवार ३ वर्षअघि देशलाई हल्लाएको भूकम्पले बस्नै नमिल्ने स्थितिमा पुऱ्याएको नाजुक काठको घरबाट अन्त सर्न सक्छ।

'कहिले कहिले दूलो पानी परेका बेला हामी सुत्दै नसुतेर, रातभरि आँखा खुलै राख्छौं किनभने आकाशको पानी घरभित्रै आइरहन्छ', २८ वर्षीया राईले थपिन्- हामी अब भने यहाँ बस्न सक्दैनौं।

नेपालको राजधानी काठमाडौँबाट भण्डै २०० किमि (१२५ माइल) दक्षिण-पूर्व रहेको मकवानपुर जिल्लाको राई गाउँस्थित उनको घर २०७२ वैशाखदेखि मुस्किलले उभिरहेको छ। संसारकै गरिबमध्येको यस देशमा ७.८ म्याग्निच्युडको भूकम्पले करिब ९,००० मान्छेको ज्यान लिएको थियो भने ७ लाख ८५ हजारभन्दा बढीलाई घरबारबिहीन बनाएको थियो त्यहीबेला।

सरकारले सन् २०२० भित्र सबै प्रभावित मानिसको घर मर्मत गर्न वा पुनर्निर्माण गर्न राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण गठन गर्नुको तर कामको प्रगति भने ढिलो छ। संयुक्त राष्ट्र सङ्घका अनुसार प्रत्येक हप्ता हजारौं मानिस कामको खोजीमा विदेशिने भएकाले दक्ष कामदार र निर्माण सामग्री अभावले पनि काम ढिलो हुने गरेको छ।

कसैले आएर आफ्नो सुरक्षित घर बनाइदिला भन्दा भन्दा थाकेर राईले गैरनाफामुखी संस्था हेल्भेटास स्विस इन्टरकोपरेसन नेपालले सञ्चालन गरेको कार्यक्रम (रोजगार कोष) मार्फत डकर्मी प्रशिक्षण कक्षामा नाम लेखाइन्। तालिम सकिएपछि

उनले कक्षाकै ४ जना अन्य डकर्मीसँग मिलेर आफ्नो परिवारका लागि नयाँ घर बनाउन सुरु गरिन् । यसचोटिको घर भने फेरि भूकम्प आए पनि नढल्ने तरिकाले बनाइएको छ ।

सन् २०१५ मा सुरु भई सन् २०२० मा सकिने पुनर्निर्माणका लागि सिप परियोजनाले भूकम्प प्रभावित क्षेत्रका नेपालीलाई विपद्-प्रतिरोधी घर बनाउन सिकाउँछ । यसको लक्ष्य देशको श्रमिक अभावलाई कम गर्न मद्दत पुऱ्याउनु र सहभागीलाई पछि पनि निर्माण क्षेत्रमा काम पाउन सक्ने डकर्मी र सिकर्मी सिप प्रदान गर्नु हो । मकवानपुर जिल्लामा यस्ता प्रशिक्षार्थीमध्ये एकातिहाइ महिला छन् ।

धेरै सहभागीलाई डकर्मी सिप सिकेपछि खेतीपाती र स्याहारसुसारको सीमित परम्परागत भूमिका छोडेर आफ्नै आम्दानी गर्ने उपाय पनि प्राप्त भएको छ । 'अहिलेसम्म मैले वल्लोपल्लो गाउँमा गरी १५ वटा घर बनाइसकेकी छु । जसबाट २,५०,००० रुपैयाँ कमाइसकेँ । यो रकम म घरमा फर्निचर किन्न र रड लगाउन प्रयोग गर्छु'- राईले सुनाइन् ।

नेपालको राई गाउँस्थित आफ्नो नयाँ घरको पिँढी बढाउँदै एक महिला (बायाँ पृष्ठ) । नेपालको राई गाउँमा हालसालै ठड्याइएको घरवरीपरिको घाँस सफा गर्दै कान्छी राई (माथि) ।

जीवनका लागि डिजाइन

तालिम परियोजनामा नेपाल सरकार, स्विस विकास नियोग र बेलायतको अन्तर्राष्ट्रिय विकास विभागले संयुक्तरूपमा आर्थिक लगानी गरेका छन् । 'सञ्चालनमा आएपछि यसले भूकम्पबाट सबैभन्दा प्रभावित र भविष्यमा जलवायु प्रकोपको सबैभन्दा बढी जोखिममा रहेका १४ जिल्लाका ९,००० व्यक्तिलाई तालिम दिएको छ'- रोजगार कोषका प्राविधिक निर्देशक सुरजध्वज खड्काले भने । प्रशिक्षार्थीहरूले यीमध्ये १० जिल्लामा ३,००० भन्दा बढी घर बनाइसकेका छन् ।

'दुर्गम क्षेत्रमा सीमित पहुँच र प्रशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गर्न दक्ष कामदारको अभावका कारण अन्य ४ जिल्लामा पुनर्निर्माण अड्किएको छ', उनले थपे- 'प्रायः निरक्षर महिलाले पनि तालिम लिएको मैले देखेको छु । तीमध्ये कतिपयले त आफ्नो नाममात्रै लेख्न जान्दछन् । तैपनि उनीहरूले सिकेका प्राविधिक सिप क्षेत्रफल, लम्बाइ र उचाइ नाप्ने जस्ता निर्माण कार्यमा लगाउन सक्छन् ।

धेरै नयाँ घर राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणको आवास अनुदान प्रयोग गरेर बनाइएको छ । मकवानपुर जिल्लामा करिब ३३,२५० परिवार ३ किस्तामा पाइने ३ लाख रुपैयाँको अनुदान पाउन योग्य छन् । प्राधिकरणका सिभिल इन्जिनियर भुपेन्द्र ऐरीले भने- 'अनुदान लिन योग्य हुनका लागि नयाँ घर पुनर्निर्माण प्राधिकरणले प्रकाशन गरेको ३४ भूकम्प प्रतिरोधी डिजाइनमध्ये कुनै एकसँग मेल खानुपर्छ ।

नेपालका ग्रामीण क्षेत्रमा भूकम्पले भत्काएका धेरैजसो घर आडका लागि पिलर नराखी काठ र

भूकम्पको भग्नावशेषबाट नेपाल बिस्तारै उठ्दै गर्दा डकर्मी तालिम लिएका धेरैजना नयाँ घरले आफूहरूलाई सुरक्षा र स्थायित्वको अनुभूति दिएको सुनाउँछन् ।

ढुङ्गाका परम्परागत सामग्री राखी बनाइएको थियो । प्राधिकरणले सिफारिस गरेका नयाँ डिजाइनका घरले भूकम्प थप्न सक्ने सम्भावना बढी हुन्छ । निर्माणकर्ताहरूले विभिन्न सामग्री, प्राविधि र डिजाइन प्रयोग गर्न सक्छन्, जस्तै- छड र सिमेन्ट प्रयोग गरी बनाइएको दुई तले संरचनादेखि माटो, तार/जाली र भूकम्पको भग्नावशेष प्रयोग गरी बनाइएको दुई कोठे घर ।

यहाँका मानिसले प्रायः एक वा दुई कोठे घरका नमुना अपनाएका छन्- ऐरीले भने । नदी किनारा नजिकै बस्नेले वर्षामासमा बाढीको पानी आफ्नो घरमा छिर्नबाट जोगाउन किनारबाट कम्तीमा २० मिटर टाढा बनाउनुपर्छ ।

'डकर्मी तालिम कार्यक्रमले समेट्न नसकेका दुर्गम क्षेत्रका केही परिवारले प्राधिकरणको भवन निर्माण मापदण्ड र प्रक्रिया पूरा नगरी घर पुनर्निर्माण गरेका छन्', उनले बताए- तर यस्ता लाभग्राहीलाई प्राधिकरणले दोस्रो वा तेस्रो किस्ता उपलब्ध गराउँदैन ।

प्रगति सुस्त

परिवारलाई आवास अनुदान लिन सघाइरहेका मकवानपुरका स्थानीय नेता जगतबहादुर लामाले भने- 'पुनर्निर्माण प्रयासमा भएको ढिलाइको अर्को कारण भनेको जग्गा धनी पुर्जाको अभाव हो । राई गाउँका तीन वडाका ६८ परिवारसँग आफू बसेको जग्गाको स्वामित्व आफ्नै हो भनी प्रमाणित गर्ने कुनै कागजपत्र नभएकाले आवास अनुदानको पहिलो किस्ता पनि पाएका छैनन् ।

संयुक्त राष्ट्र सङ्घको अन्तर्राष्ट्रिय आप्रवासन सङ्गठनका अनुसार ४ दशकअगाडि सुरु भएको सरकारको भूमि सुधार कार्यक्रमका बाबजुद लगभग एक चौथाइ मानिसको जग्गामाथि कानुनी अधिकार छैन । 'वर्षौँदेखि जहाँ बसिरहेका छन् त्यसैका आधारमा परिवारलाई अनुदान दिनुपर्छ', लामाको भनाइ थियो- उनीहरूको बसोबासको स्थिति स्थानीय तहमै प्रमाणित गर्नु त्यति गाह्रो कुनै होइन ।

भूकम्पको भग्नावशेषबाट नेपाल बिस्तारै उठ्दै गर्दा डकर्मी तालिम लिएका धेरैजना नयाँ घरले आफूहरूलाई सुरक्षा र स्थायित्वको अनुभूति दिएको सुनाउँछन् । हालै प्रशिक्षण कार्यक्रम सम्पन्न गरेको राई गाउँकी बासिन्दा कान्छी राईले भूकम्पले भत्काएको घरको ठाउँमा दुई कोठे घर निर्माण सिध्याउने लागेकी छिन् । उनका सिकर्मी श्रीमानले पनि यस कार्यमा सघाए । त्यसैले उनी यसलाई 'सपनाको घर' भन्छन् । 'मैले बलियो जग बसाएजस्तो लाग्छ'- कान्छी राईको भनाइ छ ।

थोमस रोयटर्स फाउन्डेसन

बिल्ड चेन्ज

मौलिकता जोगाउन प्रवलीकरण

प्रवलीकरण गरिसकेपश्चात हाल कमल र उनको परिवार आफ्नै पुख्र्यौली घरमा भूकम्पको डर/त्रासबिना नै ढुक्कसाथ बसिरहेका छन्।

स्याङ्जाका कमलकान्त रेग्मीको भूकम्पले क्षति पुऱ्याएको घर (बायाँ) र सोही घर प्रवलीकरणपछि (दायाँ)।

विल्ड चेन्ज

४ छोरीको विवाह भएपश्चात स्याङ्जा जिल्लाका कमलकान्त रेग्मी श्रीमती र छोरासँग बस्दै आएका छन्। पुख्र्यौली घर स्याङ्जा भए तापनि जागिरका कारण परिवारसहित काठमाडौँ बस्दै आएका कमलकान्त सरकारी जागिरको अवकाशपश्चात भने आफ्नै पुख्र्यौली थलो स्याङ्जा फर्कन चाहन्थे। तर उनको सोचले मूर्त रूप पाउनुपूर्व नै अर्थात २०७२ साल वैशाख १२ मा आएको भूकम्पले उनको घर ठाउँठाउँमा चर्कायो। अनि उक्त घर आवासका लागि असुरक्षित भयो। यससँगै पुख्र्यौली घर फर्कने सपना अधुरै राखेर काठमाडौँमै बस्न बाध्य भए उनी।

केही समयपहिले कामविशेषले एकदिन स्याङ्जा पुगेका बेला बिल्ड चेन्ज तथा युनोपसले सञ्चालन गरेको एक कार्यक्रममा सहभागी हुन पुगे कमलकान्त। जहाँ उनले आफ्नो पूरा हुन नसकेको सपना ब्युँतिएको महसुस गरे। उक्त कार्यक्रममा संस्थाका इन्जिनियर तथा सामाजिक परिचालकहरू उपस्थित थिए। जसले प्रवलीकरण (Retrofit) सम्बन्धी केही प्राविधिक र सामाजिक पाटाहरूबारे जानकारी प्रदान गरे। यो सुनिसकेपछि कमलले आफ्नो चर्केको घर नभत्काइकनै सजिलो र सुलभ किसिमले प्रवलीकरणबाट सुरक्षित र मजबुत बनाउन सम्भव रहेछ भन्ने बुभे। 'जब मैले प्रवलीकरणमाफर्त

‘प्रवलीकरणले पुरानो घर भत्काउने र नयाँ घर बनाउने खर्च जोगाउँदो रहेछ, साथै हाम्रो पुख्र्यौली संस्कृति र परम्परा जोगाउन पनि मद्दत पुऱ्याउने रहेछ।’

आफ्नो चर्केको घर बलियो र पुनः सुरक्षित बनाउन सकिन्छ भन्ने थाहा पाएँ तब म यस विषयमा थप जान्न र प्रवलीकरण गरी आफ्नो घर पहिले जस्तै बस्न योग्य बनाउन उत्सुक भएँ, उनले सुनाए- त्यसपछि प्रवलीकरण गरी घर बलियो बनाउने र सबै परिवार स्याङ्जामै बस्ने निधो गरी हामीले यससम्बन्धी थप जानकारी लिएर निर्माण कार्य अघि बढाइहाल्यौँ।

प्रवलीकरणको सम्पूर्ण प्रक्रियामा कमलले सक्रियता र उत्सुकतापूर्वक सहभागिता जनाए। पेशाले इन्जिनियर कमलका भाइ खेमकान्त पनि आफ्नो समुदायमा प्रवलीकरण (Retrofit) जस्तो नयाँ प्रविधि भित्रिएकामा निकै खुसी छन्। जुन खुसी यसरी व्यक्त गरे उनले- प्रवलीकरणले पुरानो घर भत्काउने र नयाँ घर बनाउने खर्च जोगाउँदो रहेछ, साथै हाम्रो पुख्र्यौली संस्कृति र परम्परा जोगाउन पनि मद्दत पुऱ्याउने रहेछ।

प्रवलीकरण गरिसकेपश्चात हाल कमल र उनको परिवार आफ्नै पुख्र्यौली घरमा भूकम्पको डर/त्रासबिना नै ढुक्कसाथ बसिरहेका छन्। कम खर्च, संस्कृति, मौलिकता जोगिनेलगायत प्रवलीकरणका राम्रा पाटा औल्याउँदै समुदायमा प्रवलीकरण गर्न प्रोत्साहन गर्ने कार्यमा कमल र उनको परिवार आजकाल निकै सक्रिय भएर लागेका छन्।

एपको नयाँ अपडेट गुगल प्ले स्टोरमा

हालै अद्यावधिक गरिएको एप्लिकेसनमा आउँदै गरेको निर्माणयोग्य मौसमलाई ध्यानमा राख्दै घर धनीलाई लाभ हुने थुप्रै नयाँ फिचर राखिएका छन्।

नयाँ अद्यावधिक गरिएको सुरक्षित घर मोबाइल एप्लिकेसनमार्फत अब घर धनीहरूले घरमै बसी सुरक्षित तथा भूकम्प प्रतिरोधी घरका नक्सा प्राप्त गर्न सक्ने भएका छन्। यससम्बन्धी जानकारी दिन जिरीमा आयोजना गरिएको एक कार्यक्रममा जिरी नगर प्रमुख टकबहादुर जिराले थप गरिएका यी सेवा/सुविधाले जिरी नगरबासीलाई ठूलो सहयोग पुग्ने आशा व्यक्त गरेका थिए।

‘सुरक्षित घर’ एक मोबाइल एप्लिकेसन हो जुन राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणका लागि बिल्ड चेन्जद्वारा भूकम्प प्रभावित घर धनीहरूलाई सुरक्षितरूपमा आफ्ना घर पुनर्निर्माण र नवनिर्माण गर्न प्राविधिक सहयोग र जनचेतना प्रदान गर्न बनाइएको हो। यसमा राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणका सन्देश, आवश्यक जानकारीहरू तथा श्रव्य-दृश्य सामग्री समावेश छन्। साथै यस एपबाट भूकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माणबारे सूचना, सुभाषण र समाधानका उपाय पनि प्राप्त गर्न सकिन्छ।

यस एपमा सरकारी स्तरबाट पारित गरी दुई भागमा प्रकाशन गरिएका घरका नक्शा, भवन निर्माण विभाग (केन्द्रीय आयोजना कार्यान्वयन एकाइ) द्वारा खटिएका प्राविधिकको र वडास्तरमा सरकारी मान्यतासहित तालिम प्राप्त कामदार (डकर्मी) को विवरण समावेश छ।

सुरक्षित घर एपमा भर्खरै समावेश विभिन्न फिचरले निर्माण सुरु गर्दै गरेका वा सुरु गरिसकेका घर धनीलाई निर्माणका विभिन्न चरणमा धेरै सहयोग गर्नेछ। समावेश नयाँ फिचर निम्न छन् :

घर धनी आफैँले खोज्न र डाउनलोड गर्न मिल्ने नक्शाहरू

सुरक्षित घरभित्र सरकारद्वारा मान्यता प्राप्त ११०० भन्दा बढी नक्शा समावेश छन् जसलाई घर धनी स्वयंले खोज्न सक्नेछन्। उपलब्ध नक्शा घरका किसिम, कोठाको सङ्ख्या र नाप, झ्याल/ढोका राख्ने ठाउँ आदिका आधारमा छान्न सकिनेछ। यसरी छान्ने क्रममा घर धनीले आफूअनुकूल नक्शा फेला पारेमा नक्शा र उक्त

प्राधिकरणद्वारा जारी कार्यविधिहरू सुरक्षित घरमा समावेश छ। यी कार्यविधि घर धनी वा प्राविधिकहरूले निःशुल्करूपमा डाउनलोड गर्न सक्नेछन्। यसमा रहेका कार्यविधिमध्ये प्राधिकरणद्वारा जारी मापदण्डविपरित बनेका घरलाई प्रवलीकरण गरी मापदण्डअनुरूप बनाउने कार्यविधि पनि पर्छ।

नक्शाबमोजिम घर निर्माण गर्न लाग्ने लागत अनुमानको सेट सिधै निःशुल्क डाउनलोड गर्न सक्नेछन्। कुनै पनि भूगोल, समुदाय र क्षेत्रमा रहेका घर धनीले अब आफ्नै अग्रसरतामा निःशुल्क नक्शा प्राप्त गर्न सक्नेछन्।

प्राविधिक सहायता केन्द्रहरूको सम्पर्क नम्बर

आमरूपमा खोज्न मिल्ने लाइब्रेरीमा यदि घर धनीले खोजेको जस्तो नक्शा नभेटिएमा एप्सले स्वचालितरूपमै घर धनीलाई उनीहरूको क्षेत्र वा नजिकमा रहेको प्राविधिक सहायता केन्द्रको सम्पर्क नम्बर रहेको पानामा लम्नेछ। यस पानामा प्राविधिक सहायता केन्द्र तथा केन्द्रमा बस्ने प्राविधिकको सम्पर्क नम्बर पाउन सकिनेछ र उक्त केन्द्रमा गएर घर धनीहरूले देहायअनुरूप निःशुल्क नक्शा प्राप्त गर्न सक्नेछन्।

नयाँ प्राविधिक जानकारी

राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणद्वारा जारी कार्यविधिहरू सुरक्षित घरमा समावेश छ। यी कार्यविधि घर धनी वा प्राविधिकहरूले निःशुल्करूपमा डाउनलोड गर्न सक्नेछन्। यसमा रहेका कार्यविधिमध्ये प्राधिकरणद्वारा जारी मापदण्डविपरित बनेका घरलाई प्रवलीकरण गरी मापदण्डअनुरूप बनाउने कार्यविधि पनि पर्छ।

समावेश कार्यविधिमा निम्न कागजात पर्छन् :

- सुधार तथा अपवाद पुस्तिका
- पिलरवाला घरको मर्मत तथा प्रवलीकरण पुस्तिका
- गारोवाला घरको मर्मत तथा प्रवलीकरण पुस्तिका

यस एपमा समावेश नयाँ फिचरहरूको प्रयोगले आउँदै गरेको निर्माणको मौसममा निकै घर धनीले फाइदा लिन सक्ने आशा गरिएको छ। यस एपसम्बन्धी थप जानकारीका लागि राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणको वेबसाइटमा जानुपर्छ। यस लिङ्कमा गएर गुगल प्ले स्टोरमा निःशुल्क उपलब्ध सुरक्षित घर मोबाइल एप तुरुन्तै डाउनलोड गर्न सकिन्छ।

<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.buildchange&hl=en>

कान्तिपुर

सिंहदरबारको 'सबलीकरण' सम्भव

सिंहदरबारको पर्खाल संरचना दह्रो भेटियो, पश्चिम मोहडा भत्काउन नपर्ने

■ देवेन्द्र भट्टराई

मुलुकको प्रमुख प्रशासनिक निकाय सिंहदरबारको 'पश्चिमी मोहडा' भत्काउनुपर्ने पक्षमा चलखेल चलि रहेका बेला एक स्वतन्त्र अध्ययनले यो संरचनाको भार बहन गर्ने पर्खाल (लोड-वियरिङ वाल)मा सामान्य क्षति मात्रै पाइएकाले पश्चिमी मोहडा भत्काइरहनु नपर्ने निष्कर्ष निकालेको छ।

सिंहदरबारको 'पश्चिमी मोहडा' भत्काउने कि जोगाउने भनेर बहस चर्किएपछि राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणले यसबारे विस्तृत अध्ययन गर्न ४ महिनाअघि इन्फ्रास्ट्रक्चर इन्जिनियरिङ रिसर्च एण्ड कन्सल्ट प्रािललाई जिम्मा दिएको थियो। कन्सल्ट प्रािलका प्रबन्ध निर्देशक डा. ऋषीराम पराजुलीले सोमबार सिंहदरबारमा प्राधिकरणसमक्ष 'पश्चिमी मोहडा' अध्ययनको प्रारम्भिक निष्कर्ष प्रस्तुत गरेका थिए। 'बाहिर चर्चामा आएजस्तो पश्चिमी मोहडाको संरचना त्यति धेरै क्षतिमा नपरेको' भन्दै यसमा सबलीकरण (रेट्रोफिटिङ) सम्भव भएको पराजुलीले बताएका थिए।

'सिंहदरबारको पश्चिमी मोहडातर्फ सिंगो संरचनाको भार बेहोर्ने पर्खालमा खासै क्षति नपुगेको पाएका छौं', प्रबन्ध निर्देशक डा. पराजुलीले कान्तिपुरसँग भने, 'संरचनामा प्रयोग भएको इट्टा अहिले बजारमा पाइने 'सुपर वन' भन्दा राम्रो क्षमताको पाइएको छ, माटोको जोडाइ

दरिलो भेटिएको छ। प्रयोग भएका काठहरू पनि 'स्याम्पल्लिङ' गर्दा ३२ प्रतिशत अनुपातमा क्षतिमा परेको पाइएको छ।'

पराजुलीले सिंहदरबार पश्चिमी मोहडाबारेको दोस्रो चरणको अध्ययनमा अब सबलीकरण गर्दा अपनाइने पद्धती, समयवाधी र लाग्ने खर्चको हिसाब निकालिनेछ। अध्ययनको पहिलो चरणका लागि डेढ महिना अवधी तोकिएकोमा यो काम सम्पन्न गर्न ४ महिना लागेको थियो। दोस्रो चरणको अध्ययनका लागि अढाइ महिना अवधी तोकिएको छ। पराजुलीले अबको सबलीकरण प्रकृत्यामा सकेसम्म पुरानै पद्धतीमा माटो, सुर्की आदिको प्रयोगबाट जोडाइ गरिने र सिमेन्ट, रडको प्रयोग 'अत्यावश्यक अवस्था'मा मात्रै गरिने जनाउ दिए।

पश्चिम मोहडातर्फको भत्कन लागेको सिंहदरबार संरचनाबारे तीन वर्षयता बहस जारी रहेका बेला विभिन्न प्राविधिक परामर्श समूहले यसलाई 'भत्काउनु उपयुक्त' भनेर निचोड सुनाउँदै आएका थिए।

'यो ऐतिहासिक संरचना जोगाउने र सबलीकरण गर्ने पक्षमा प्राधिकरणले सबै प्रकारको सहयोग-समन्वय उपलब्ध गराउनेछ,' प्राधिकरणका कार्यकारी अधिकृत शुशिल ज्ञवालीले भने, 'इन्फ्रास्ट्रक्चर इन्जिनियरिङ रिसर्च एण्ड कन्सल्टले सिंहदरबार पश्चिमी मोहडाबारेको बिस्तृत प्रतिवेदन बुझाउनासाथै सबलीकरणको मोडालिटी निर्धारण

हुनेछ।'

पश्चिमी मोहडाको संरचना मुल्यांकन गर्ने क्रममा जीएस सोयल एण्ड म्याटरियल इन्जिनियरिङले मोहडाको सतहमुनिको माटो परीक्षण गरेको थियो भने इट्टा, काठ, जोडाइ (माटो) सहितको अलग परीक्षण समेत भएको थियो। 'परीक्षणमा सबै बिम खोलेर काठ वा जोडाइ परीक्षण गरिएको छैन तर, 'स्याम्पल्लिङ' भने उत्साहप्रद पाइयो। सबलीकरण सम्भव छ भन्ने देखिएको छ,' प्रबन्ध निर्देशक पराजुलीले भने। नयाँ बन्ने संरचनाभन्दा बढी समय पुरानोको 'सबलीकरण'मा लाग्ने भएपनि सिंहदरबारको 'सिमेन्ट आइकन' जोगाउन सबै तहबाट हरसम्भव प्रयत्न गरिने उनले बताए।

तीन वर्षअघि आएको भुकम्पका कारण क्षतिग्रस्त बनेको सिंहदरबारका पुर्वी, उत्तरी र दक्षिणी मोहडामा सबलीकरण (रेट्रोफिटिङ) जारी रहेपनि पश्चिमी मोहडालाई भने अझै अध्ययनअनुसन्धानकै क्रममा राखिएको थियो। युरोपेली शैली-संरचना (नियो-क्लासिकल)मा राणा प्रधानमन्त्री चन्द्र शमशेरको पालामा बनेको सिंहदरबारको पश्चिमी भागमै बेलायती बैठकदेखि स्टेल हलसम्मका विशिष्ट संरचना छन्। सिंहदरबारका तीन मोहडासहितको मुख्य भागमा अहिले पनि रेट्रोफिटिङ जारी छ।

आश्विन १६, २०७५

मिस नेपालको उद्देश्य

कुनै पनि सडक नभएको सो गाउँमा शृङ्खला खतिवडा यतिखेर सडक निर्माणमा समेत सघाउँदै छिन्। अहिले त गाउँसम्म पुग्न सकिन्छ तर वर्षाले काममा ढिलाइ भएको छ।

■ सेवा भट्टराई

मिस नेपाल शृङ्खला खतिवडा यतिखेर दौडधूपमा छिन्- आफ्नो पहलमा स्वास्थ्य चौकी निर्माण हुन गइरहेको मकवानपुरको दुर्गम भर्ता गाउँदेखि आर्थिक सङ्कलनका लागि रात्रिभोजमा सहभागी हुन बेलायतको लन्डनसम्म। फेरि त्यसपछि छोटो समय काठमाडौंमा रोकिएर चीनतर्फ।

गत वैशाखमा ताज पहिरिएपछि मिस नेपाल के गर्दै आइरहेकी छिन् भन्ने पत्ता लगाउन नेपाली टाइम्सले मिस नेपाल २०१८ सँग भलाकुसारी गर्‍यो।

खतिवडा भूकम्पपश्चातको पुनर्निर्माणमा संलग्न हुनुको कारण यो पनि हो कि उनी आर्किटेक्चरको पुरस्कार प्राप्त विद्यार्थी पनि हुन्। उनी नोभेम्बरमा हुने मिस वर्ल्ड प्रतियोगितामा 'उद्देश्यसहितकी सुन्दरी' उपशीर्षकका लागि समेत सहभागी हुनुभन्दा पहिले भर्ताको चेपाङ गाउँमा स्वास्थ्य चौकी निर्माण गर्न चाहन्छिन्।

आर्किटेक्चरमा म सधैं लगाव राख्दै आएकी छु र भूकम्पले आर्किटेक्चरको ठूलो आवश्यकताको ढोका खुलेको छ। पुनर्निर्माण गर्दा हामीले हाम्रो परम्परागत आर्किटेक्चर जोगाउनमा ध्यान दिनुपर्छ र सहरहरू योजनाबद्ध रहेको सुनिश्चित गर्नुपर्छ- खतिवडा भन्छिन्।

उनी डिजाइन प्रयोग गरेर समन गर्ने अवधारणामा विश्वास गर्छिन्। जस्तै- हावा राम्ररी छिर्ने अस्पतालको कोठाले बिरामीलाई सञ्चो

महसुस गराउन मद्दत गर्छ। मकवानपुर स्वास्थ्य चौकी निर्माणमा उनी यस अवधारणालाई यथार्थमा परिणत गर्ने प्रक्रियाका अवयव सिक्दै अनुभव गर्दैछिन्। उनले यसलाई दसैँआघि नै निर्माण सम्पन्न गर्ने सोचेकी थिइन् तर यो स्थान यति दुर्गम छ कि निर्माण सामग्री ढुवानी गर्ने ज्यादै महँगो भएकाले लागत नै दोब्बर पुग्यो।

त्यसैले उनी आर्थिक सङ्कलनका लागि रात्रिभोजहरूमा भाग लिन र व्यापारीहरू भेट्न ब्यस्त भइन्। अर्कोतिर लागत बढेको बढ्यै छ। कुनै पनि सडक नभएको सो गाउँमा उनी यतिखेर सडक निर्माणमा समेत सघाउँदै छिन्। अहिले त गाउँसम्म पुग्न सकिन्छ तर वर्षाले काममा ढिलाइ भएको छ। अन्ततः भवनका लागि जग हालिएको छ र चाँडै नै निर्माण सम्पन्न गरी मिस वर्ल्ड प्रतियोगिताभन्दा अघि नै स्वास्थ्य शिविर आयोजना गर्न चाहन्छिन् उनी।

'स्वास्थ्य चौकी उपचारका लागि हो तर रोगहरूको रोकथाम पनि त्यत्तिकै महत्वपूर्ण हुन्छ', हात धुने, नुहाउने र चर्पी बनाउने जस्ता आधारभूत सरसफाइबारे गाउँलेसँग आफैँ कुरा गरेकी खतिवडाले भनिन्- गाउँका बालबालिकामा अत्यधिक कुपोषण, छिटो विवाह गर्नाले आएका जटिलता र व्यापक अर्धविश्वास छ। हाल सबैभन्दा नजिकको स्वास्थ्य चौकी पुग्न गाउँलेहरू २ घण्टा हिँड्नुपर्छ र यो गाउँ जत्तिकै आवश्यकता रहेका अन्य धेरै गाउँ छन् भन्ने पनि खतिवडालाई थाहा छ।

'परोपकार र आर्किटेक्चरमा यो मेरो सुरुवाती काममात्र हो। कालान्तरमा म नेपाललाई आवश्यक पर्ने अर्भक धेरै कुरा बनाउन चाहन्छु, चाहे त्यो दुर्गम क्षेत्रमा स्वास्थ्य चौकी होस् वा विपद् क्षेत्रहरूमा विद्यालय र घरहरू'- उनले थपिन्। मिस नेपालको अवधि सकिएपछि खतिवडा उनकै वन होम फाउन्डेसन (एक घर प्रतिष्ठान) संस्थामार्फत परोपकारी आर्किटेक्चरमा केन्द्रित हुन चाहन्छिन्। मिस नेपालका लागि पनि उनलाई वास्तवमा यसले नै आकर्षित गरेको हो, आफ्नो लोकप्रियतालाई असल कामका लागि प्रयोग गर्न। न कि ग्ल्यामरले।

'यो रातारात प्रसिद्ध हुने ठाउँ हो, त्यसपछि सो प्रसिद्धि कसरी प्रयोग गर्ने भन्ने आफ्नो कुरो हो', व्याख्या गर्दै खतिवडाले भनिन्- म यसलाई परिवर्तनकारी बन्न प्रयोग गर्न चाहन्छु। वास्तवमा मिस वर्ल्ड प्रतियोगितामा भाग लिन पाउँदा म उत्साहित हुनुको मुख्य कारण आर्किटेक्चरमा मेरो कामलाई निरन्तरता दिनका लागि विश्वव्यापी सम्पर्क निर्माण गर्न पाउँछु भनेर नै हो।

सन् २०१३ मा इशानी श्रेष्ठले 'उद्देश्यसहितकी सुन्दरी' शीर्षक जितेकी भए तापनि नेपालले मिस वर्ल्ड प्रतियोगिता कहिल्यै जितेको छैन। यस वर्ष भने सबै आँखा दक्ष र आत्मविश्वासी शृङ्खला खतिवडामा छन्। र, नेपालले उनको समर्थनमा ताली पिट्नेछ।

असोज १२, २०७५

■ नवीन लुईटेल

भूकम्पका कारण आशिक क्षति भएका कतिपय निजी घरहरू रेट्रोफिटिङ (प्रवलीकरण) का लागि राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणले सुझाए पनि जनस्तरमा पर्याप्त ज्ञान पुन सकेको छैन।

जसका कारण प्रवलीकरण सूचीमा परेका करीब ६२ हजार लाभग्राहीमध्ये १८ प्रतिशतले अनुदान सम्भौता गरेका छन्। ललितपुरको गोदावरी नगरपालिकाका अनिल मर्हजनलाई रेट्रोफिटिङ बारेमा खासै थाहा छैन। 'रेट्रोफिटिङको नाम सुनेको हो। तर, वास्तवमा यसको अर्थ चाँही बुझेको छैन,' उनले भने।

सोही नगरपालिका वडा नम्बर ११ की रत्नकेशरी देशारलाई पनि रेट्रोफिटिङको अर्थबारे ज्ञान छैन। रेट्रोफिटिङ आवश्यक भएपनि पर्याप्त ज्ञानको कमी जनस्तरमा मात्रै होइन, स्थानीय तहका जनप्रतिनिधिमा पनि पाइन्छ।

भक्तपुर र ललितपुरका केही स्थानीय तहका जनप्रतिनिधि रेट्रोफिटिङबारे आफूहरूलाई पर्याप्त ज्ञान नभएको स्वीकार्छन्। भक्तपुरको मध्यपुर ठिमी नगरपालिकाकी उपमेयर अञ्जनादेवी मधिकर्मा रेट्रोफिटिङका बारेमा आफूलाई पर्याप्त ज्ञान नभएको बताइन्। 'रेट्रोफिटिङले पुराना घर बलियो हुन्छ भन्ने सुनेको छु,' उनले भनिन, 'अनुदान १ लाख पाउनेबारे धेरैजना अनविज्ञ छन्।'

वडा नम्बर ७ का वडा अध्यक्ष कृष्ण प्रजापतिले आफ्नो वडामा रेट्रोफिटिङलाई भनेर बजेट नै नआएको गुनासो गरे। कीर्तिपुर नगरपालिकाको वडा नम्बर ७ का अध्यक्ष गंगाराम डंगोल र वडा नम्बर ३ का अध्यक्ष राजेन्द्र मर्हजनले रेट्रोफिटिङ गर्नेबारे पर्याप्त ज्ञान पुन नसकेको स्वीकारे। 'रेट्रोफिटिङ गर्नेबारे पर्याप्त ज्ञान नै पुगेको छैन,' मर्हजनले भने, 'बिग्रिएका या चर्किएका घरमा सुरक्षित ढंगले बस्न मिल्ने बनाउन यसको आवश्यकता छ।'

रेट्रोफिटिङ आवश्यक भएपनि पर्याप्त ज्ञानको कमी हुँदा यसको प्रयोग हुन नसकेको ललितपुरको गोदावरी नगरपालिकाकी उपमेयर मुना अधिकारी बताउँछन्। उनले रेट्रोफिटिङका बारेमा आफू पनि त्यति जानकार नहुँदा आफ्नै तवरले घर मर्मत गरेको बताइन्।

वडा नम्बर १० का अध्यक्ष दर्शन विष्टले रेट्रोफिटिङका लागि राज्यले १ लाख दिने भनेपनि त्यति लाभग्राहीले पाउन नसकेको गुनासो गर्छन्। 'कहिलेकाँही यो महँगो पनि पर्न गएको देखिन्छ,' उनले भने, 'प्राविधिक ज्ञानको कमी छ।'

बिग्रिएका या चर्किएका घरमा सुरक्षित ढंगले बस्न मिल्ने बनाउनका लागि गरिने एक प्रकारको मर्मत सम्भारलाई रेट्रोफिटिङ भनिने राष्ट्रिय

रेट्रोफिटिङ जनचासो किन कम ?

रेट्रोफिटिङ गर्नुपर्ने लाभग्राही सूचीमा ६१ हजार ८ सय ९१ घरधुरी छन्। जसमा ११ हजार ४ सय ७३ घरधुरीले मात्र अनुदान सम्भौता गरेका छन्।

तस्वीरहरू : हाकाहाकी अनलाइन

पुनर्निर्माण प्राधिकरणका सूचना अधिकारी मनोहर घिमिरे बताउँछन् ।

उनका अनुसार रेट्रोफिटिङ गर्नुपर्ने लाभग्राही सूचीमा ६१ हजार ८ सय ९१ घरधुरी छन् । जसमा ११ हजार ४ सय ७३ घरधुरीले मात्र अनुदान सम्भौता गरेका छन् ।

प्राधिकरणअन्तर्गत रहेर गोदावरी नगरपालिकामा खटिएकी प्राविधिक इन्जिनियर बिमला डंगोल रेट्रोफिटिङको लागि १, २, ३, ४ र ५ ग्रेड हुने र त्यसमा १, २ र ३ ग्रेडसम्मको मात्र रेट्रोफिटिङ गर्न हुने बताउँछन् । उनी चर्किएका या विग्रिएका घरको करीब ३० प्रतिशतसम्म खर्च लाग्ने भए रेट्रोफिटिङ गर्न सुझाव दिन्छन् ।

'नयाँ घर बनाउन पनि खर्चिलो हुन्छ, तर केही रकम खर्च गरेर पुरानै घरलाई जोगाउन पनि सकिन्छ,' उनले भनिन्, 'पुराना घर भत्काउन पनि खर्च नै लाग्छ, ती घरको मूल्यांकन गरी ३० प्रतिशतभन्दा कम खर्च लाग्ने प्राविधिकको सल्लाहमा रेट्रोफिटिङ गर्नु उपर्युक्त हुन्छ ।'

३० प्रतिशत बढी खर्च लाग्ने देखिए नयाँ घर बनाउन उपयुक्त हुने उनी बताउँछिन् । प्राविधिकहरूका अनुसार रेट्रोफिटिङ गर्न घरको संरचना अनुसार २ देखि ६ महीनासम्म लाग्न सक्छ । 'कतिपयले घरको मर्मतलाई नै रेट्रोफिटिङ भन्ने गरेका छन् । तर, यसमा धेरै भिन्नता छ,' डंगोलले भनिन्, 'चर्केको घरलाई दुरुस्त बनाउन मर्मत गरिन्छ तर, रेट्रोफिटिङ गर्दा भूकम्प थेग्ने गरी बलियो

रेट्रोफिटिङ गर्ने लाभग्राहीले २ किस्तामा १ लाख पाउँछन् । शुरुमा ५० हजार र त्यसपछि प्राविधिकले काम हेरेर अर्को ५० हजारका लागि सिफारिस गर्छन् ।

हुनैपर्छ ।'

उनी माटोको गारो भएको घरमा दुई तल्ला नबनाउन सुझाव दिन्छन् । रेट्रोफिटिङ गर्न मिल्ने पुराना मौलिक घरमा पनि रेट्रोफिटिङ नगरी नयाँ घर निर्माण गर्दा गाउँको मौलिकता नै हराएको प्राविधिकहरूको ठम्याइ छ । 'पुराना मौलिक घरमा पनि रेट्रोफिटिङ नगरी नयाँ घर निर्माण गर्दा गाउँको

मौलिकता नै हराएको छ,' उनले भनिन्, 'त्यसले गाउँलाई गाउँ भन्न सुहाउँदैन, मौलिकता नै हराउन खोजेको भान हुन्छ ।'

अर्की प्राविधिक जीना श्रेष्ठ ढुंगा-माटोको घरमा पनि रेट्रोफिटिङ गर्न सकिने बताउँछन् । ती घरलाई सिमेन्ट र डण्डी प्रयोग गरी डण्डीजाली प्रयोग गर्दै ज्याकोटिङ गर्नुपर्ने उनी सुझाव दिन्छन् ।

प्राधिकरणका अनुसार रेट्रोफिटिङ गर्ने लाभग्राहीले २ किस्तामा १ लाख पाउँछन् । शुरुमा ५० हजार र त्यसपछि प्राविधिकले काम हेरेर अर्को ५० हजारका लागि सिफारिस गर्छन् ।

धेरैको चाहना नयाँ घर बनाउँदा पाइने ३ लाख अनुदानतिर भएकाले रेट्रोफिटिङ गर्न मिल्ने लाभग्राही पनि त्यसप्रति आकर्षित हुने गरेको प्राधिकरणका सूचना अधिकारी घिमिरे बताउँछन् । घरको अवस्थाअनुसार प्राविधिकहरूले रेट्रोफिटिङ गर्ने(नगर्ने निक्कौंल गर्नुपर्ने हुन्छ । रेट्रोफिटिङ गर्नुअघि घर कति कमजोर छ भनेर अध्ययन (भलनरिब्लिटी एसेस्मेन्ट) गर्नुपर्छ ।

भूकम्प प्रतिरोधात्मक क्षमता, बिम तथा पिलरको प्रयोग, जगको अवस्था, तलालगायतको पहिले अध्ययन गरिन्छ । रेट्रोफिटिङ गर्दा कतिपय अवस्थामा विद्यमान संरचनाकै प्रयोगसमेत गर्न सकिन्छ । गाउँघरमा त्यहीँ उपलब्ध सरसामान प्रयोग गर्न सकिन्छ, भने शहरमा सिमेन्ट र नयाँ डण्डी प्रयोग गर्न सकिने प्राविधिकको भनाइ छ ।

कार्तिक २६, २०७५

विष्णुपतिनाम
आदिना विष्णुना
कीया इत्यादिना
दा कथयिष्याम ॥

HS-9877

पाटन दरवार क्षेत्रको पुनर्निर्माण

■ शब्द / तस्विर: चन्द्रशेखर कार्की

२०७२ सालको भूकम्पले ध्वस्त पारेको पाटन दरवार क्षेत्रका मन्दिरहरूको पुनर्निर्माण अहिले भइरहेको छ। कृष्ण मन्दिर र अरु केही साना मन्दिरहरू लगभग पुनर्निर्माण भइसकेका छन् भने अन्य धेरै मन्दिर धमाधम पुनर्निर्माण हुँदैछन्।

यसै क्रममा हरिशङ्कर, चार नारायण, विश्वनाथ, भीमसेनलगायतका मन्दिर पुनर्निर्माण गरिँदैछन्। यी मन्दिरमा काष्ठकलाको काम गर्न भक्तपुरबाट आएका २० जनाभन्दा बढी काष्ठकलाशिल्पी दिनहुँ खटिएका छन्। सम्भव भएसम्म पुरानै काष्ठकला मर्मत गरिरहेको प्रमुख काष्ठशिल्पी तीर्थ शिल्पकार बताउँछन्।

यो सामान्य भूयाल ढोका बनाएजस्तो बनाउन छिटो हुँदैन। पुरातात्विक भएकाले यसको महत्वको कुनै लेखाजोखा हुन सक्दैन, त्यसैले समय त लाग्छ नै। मेसिनले बनाउने कुरा पनि होइन। प्रत्येक साना साना कुरामा ध्यान दिएर बनाउनुपर्छ, अनि कसरी छिटो हुन्छ र? - प्रश्न गर्दै तीर्थले प्रष्ट्याए।

उनीहरूले काम गरेको देख्ने जोकोही प्रभावित हुन्छ र त्यसको महत्व काँति छ भन्ने पनि सजिलै बुझ्छ। पुरातात्विक संरचनाहरूको पुनर्निर्माण त्यति सजिलो छैन भन्ने कुरा यहाँ भइरहेको कामले पनि देखाउँछ।

बुंगमती बस्तीको मौलिक पुनर्निर्माणमा जोड

राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुशील ज्ञवालीले प्राधिकरणले बुंगमतीजस्ता सम्पदा बस्तीको मौलिक ढंगमा पुनर्निर्माण गर्नका लागि विभिन्न प्रोत्साहनका कार्यक्रमहरू ल्याएको बताएका छन्।

असोज २० गते ललितपुरको बुंगमतीमा आयोजित एक कार्यक्रममा प्रमुख कार्यकारी अधिकृत ज्ञवालीले सम्पदा बस्तीभित्रका घरहरू मौलिक शैलीमा पुनर्निर्माण गर्दा प्रति घर ५० हजार रुपैयाँ थप रकम प्राप्त हुने प्राधिकरणको पछिल्ला निर्णयबारे जानकारी गराए। उनले सम्पदा बस्ती पुनर्निर्माणका लागि पूर्वाधार निर्माणमा पनि प्राधिकरणले सहयोग गर्ने बताए।

अधिल्लो कार्यकालमा प्रधानमन्त्रीलाई बुंगमती ल्याएर यसको गुरुयोजना अनावरण गराएको स्मरण गर्दै ज्ञवालीले आफ्नो कार्यकालमा उक्त गुरुयोजनाअनुसार पुनर्निर्माण सम्पन्न गरेर प्रधानमन्त्रीबाट उद्घाटन गराउने आफ्नो इच्छा रहेको पनि बताए। सम्पदा बस्तीको महत्वबारे आफ्नो धारणा राख्दै उनले भने, बुंगमतीको मौलिक रूपमा पुनर्निर्माण गर्दा यहाँ ठूलो संख्यामा

स्वदेशी एवं विदेशी पर्यटक ल्याउन सकिन्छ जसले जीविकोपार्जनमा ठूलो टेवा पुग्नेछ।

कार्यक्रममा उक्त क्षेत्रबाट प्रतिनिधित्व गर्ने संघीय सांसद पम्फा भूसालले बुंगमतीलाई समेत समेटेर एउटा सम्पदा पर्यटकीय चक्रपथ बनाउने योजना सुनाउँदै बुंगमतीको मौलिक पुनर्निर्माणका लागि आफ्नो तर्फबाट सबै खालको पहल गर्ने आश्वासन दिए। बुंगमती क्षेत्र पुनर्निर्माण तथा

विकास परिषद्को प्रथम वार्षिक साधारण सभाको उक्त कार्यक्रममा उनले भने, कला, संस्कृति र सम्पदाको संरक्षणबाट नै यस क्षेत्रको संबृद्धि संभव छ। तीन नम्बर प्रदेशसभाका सांसद जीवन खड्काले प्रधानमन्त्रीद्वारा बुंगमती पुनर्निर्माणको गुरुयोजना अनावरण गरिएकोले त्यसलाई सफल पार्न स्थानीयको पनि महत्वपूर्ण भूमिका हुने बताउनु भयो।

पशुपति क्षेत्रका १८ वटा सम्पदाको पुनर्निर्माण सम्पन्न

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयनमन्त्री रवीन्द्र अधिकारीले पशुपति क्षेत्रभित्र पुनर्निर्माण सम्पन्न कुलानन्द भ्ना सत्तलको सर्वसाधारणका लागि प्रवेश खुल्ला गरेका छन्। असोज १४ गते पशुपति क्षेत्रमा आयोजित एक कार्यक्रममा मन्त्री अधिकारीले उक्त सत्तललागायत अन्य पुनर्निर्माण सम्पन्न मन्दिर, पाटी तथा शिवालयहरूको अवलोकन पनि गरे।

पशुपति क्षेत्र विकास कोषका अध्यक्षसमेत रहेका मन्त्री अधिकारीले अवलोकनपछि पशुपति क्षेत्रका क्षतिग्रस्त संरचनाको पुनर्निर्माण सन्तोषजनक रहेको र पुनर्निर्माण भइरहेका एवं बाँकी संरचनाको छिटो पुनर्निर्माण गर्न कोषका पदाधिकारीहरूलाई निर्देशन पनि दिए।

पशुपति क्षेत्रमा पुनर्निर्माण गर्नुपर्ने कुल ४६ सम्पदामध्ये १८ वटा सम्पन्न भएका छन्। तीमध्ये १२ वटा राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणमार्फत पुनर्निर्माण भएका हुन्। प्रवेश खुल्ला गरिएको कुलानन्द भ्ना सत्तल, शंकराचार्य मन्दिर, वनकाली सत्तल, ग्युत्थेश्वरी नदी किनारको सत्तल प्राधिकरणको

सहयोगमा पुनर्निर्माण भएका छन्।

त्यसैगरी, प्राधिकरणको सहयोगमा पन्ध्र शिवालय सत्तल, चौतारिया २ वटा शिवालय, चन्दनपाटी, आमारकान्तेश्वर मन्दिर, सुरेसकान्तेश्वर मन्दिर, कोटिलिङ्गेश्वर मन्दिर, शंकराचार्य मन्दिर र ताराप्रकाशेश्वर मन्दिरको पुनर्निर्माण सम्पन्न भएको पशुपति क्षेत्र विकास कोषले जनाएको छ।

तथ्य तथ्याङ्क

पशुपति क्षेत्रमा पुनर्निर्माणको भ्रलक

पुनर्निर्माण गर्नुपर्ने संरचनाको संख्या: ४६
पुनर्निर्माण सम्पन्न संरचना: १८
पुनर्निर्माण भइरहेका: १०
बाँकी कार्यक्रम: १८

केही मन्दिर तथा मूलभट्ट निवास भने पशुपति क्षेत्र विकास कोषले नै पुनर्निर्माण गरेको छ। त्यसैगरी, रत्ना मास्केको सहयोगमा श्राद्धपाटी राजराजेश्वरीको पुनर्निर्माण भएको छ भने गुरुनानक सोसाइटीले गुरुग्रन्थ मन्दिर पुनर्निर्माण गर्न सहयोग गरेको छ। यी सम्पदाहरूको पुनर्निर्माणमा १ अर्ब २४ करोड २६ लाख ७० हजार खर्च भएको कोषले जनाएको छ।

पशुपति क्षेत्र विकास कोषका अनुसार अन्य १० वटाको क्षतिग्रस्त संरचनाको पुनर्निर्माण भइरहेको छ भने १८ वटाको काम सुरु हुन बाँकी छ।

थप आर्थिक स्रोतका लागि पहल गरिने

राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुशील ज्ञवालीले २०७२ साल वैशाखको भूकम्पले क्षति पुर्याएका संरचनाहरूको पुनर्निर्माणका लागि आवश्यक पर्ने थप आर्थिक स्रोतको व्यवस्थापनका लागि राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय तहमा पहल गर्ने बताएका छन् ।

राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण विकास सहायता समन्वय तथा सहजीकरण समितिको असोज ५ गते बसेको ८ औं बैठकमा ज्ञवालीले नेपाल सरकार र दातृ निकायहरूसँगको सहकार्य र छलफलमा पुनर्निर्माणका लागि देखिएको आर्थिक 'ग्याप'लाई पूरा गर्ने बताए ।

बैठकमा ज्ञवालीले पुनर्निर्माणका बाँकी काम सम्पन्न गर्न आवश्यक थप करिव ६ खर्ब रुपैयाँ जरुरी रहेको जानकारी पनि गराएका थिए । पञ्चवर्षीय पुनर्निर्माण योजना अन्तर्गतका योजना तथा कार्यक्रम सम्पन्न गर्न ९ खर्ब ३८ अर्ब रुपैयाँ लाग्ने आँकलन गरिएको छ ।

हालसम्मको बजेट खर्च तथा चालू आर्थिक वर्षका लागि छुट्टाइएको बजेट जोड्दा करिव ३ खर्ब ३६ अर्ब रुपैयाँ खर्च हुनेछ । पुनर्निर्माणमा केही स्रोत गैरसरकारी तथा निजी क्षेत्रबाट पनि परिचालन भएको छ । उनले पञ्चवर्षीय पुनर्निर्माण योजना परिमार्जनको क्रममा रहेको र सो पश्चात् वास्तविक वित्तीय आवश्यकता थाहा हुने बताए ।

प्रमुख कार्यकारी अधिकृत ज्ञवालीले नेपालको पुनर्निर्माणका लागि २०७२ असारमा आयोजना गरिएको अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलनमा विभिन्न देश र दातृ निकायहरूले व्यक्त गरेको प्रतिबद्धता अनुसारको रकम समयमा प्राप्त गर्नका लागि प्रयास गर्ने पनि

बताए । सो सम्मेलनमा दातृ निकायहरूले ४ खर्ब १० अर्ब रुपैयाँ सहयोगको प्रतिबद्धता व्यक्त गरेका थिए, जसमध्ये ६७ अर्ब उद्धार तथा राहत एवं अन्य कार्यक्रममा खर्च भएको रकम समेत थियो । पुनर्निर्माणका लागि ३ खर्ब ४३ अर्ब रुपैयाँ रहेकोमा हालसम्म २ खर्ब ६२ अर्ब रुपैयाँका लागि सम्झौता भएको छ । प्रमुख कार्यकारी अधिकृत ज्ञवालीले सबै अन्तर्राष्ट्रिय समुदाय तथा दातृ निकायहरूलाई अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलनमा प्रतिबद्धता भएको रकम यथाशिघ्र उपलब्ध गराउन विशेष आग्रह गरे ।

बैठकमा ज्ञवालीले पुनर्निर्माणमा अहिलेसम्म भएको प्रगतिबारे पनि जानकारी गराए । जसमा भूकम्पबाट प्रभावित ८ लाखभन्दा बढी घर परिवारमध्ये निजी आवास निर्माणका लागि ९० प्रतिशतले पहिलो किस्ता, ६२ प्रतिशतले

दोस्रो किस्ता र ३२ प्रतिशतले तेस्रो किस्ता प्राप्त गरेका छन् । भूकम्पबाट क्षति भएका घरमध्ये ३६ प्रतिशतको पुनर्निर्माण सम्पन्न भइसकेको छ । ५ लाख ५१ हजार घर निर्माणाधीन छन् ।

७५ सय विद्यालयमध्ये ३८ सय विद्यालयको निर्माण सम्पन्न भएको छ भने २७ सय निर्माणको क्रममा छन् । १२ सय स्वास्थ्य संस्थामध्ये ६ सय ५० को निर्माण पूरा भएको छ र १ सय ५० निर्माणाधीन छन् । भूकम्पबाट अति प्रभावित १४ जिल्लाका ७ सय ५३ सम्पदाहरूमध्ये १ सय ८५ वटा सम्पदाको निर्माण सकिएको छ भने ३ सय १० वटा निर्माणको क्रममा छन् ।

प्रमुख कार्यकारी अधिकृत ज्ञवालीले पुनर्निर्माणलाई व्यवस्थित र छिटो गर्न स्थानीय तहलाई जिम्मेवारी प्रदान गरिएको, विपद पश्चातको पुनर्लाभ कार्यढाँचा पुनरावलोकनको चरणमा रहेको, मन्त्रपरिषदबाट निजी आवास निर्माणका लागि ३ लाख रुपैयाँ सहूलियत व्याजदरमा उपलब्ध गराउने निर्णय भएको, परम्परागत बस्तीका घरका लागि थप ५० हजार रुपैयाँ उपलब्ध गराउने निर्णय भएको, बस्ती स्थानान्तरण र एकीकृत बस्ती विकासका क्षेत्रमा पनि काम भइरहेको, पञ्चवर्षीय पुनर्निर्माण योजनालाई समय सान्दर्भिक बनाउन परिमार्जन गर्ने तयारी भएको लगायतबारे जानकारी गराए ।

बैठकमा विकास साभेदार संस्थाका प्रतिनिधिहरूले ग्रामीण क्षेत्रमा भएको निजी आवास पुनर्निर्माणमा भएको प्रगतिको प्रशंसा गर्दै निजी आवासका लागि अनुदानको किस्ता लिइसक्नु पर्ने समयसीमा र निजी आवास पुनर्निर्माणबारे चासो व्यक्त गरेका थिए ।

विश्व बैंकका डिजास्टर रिस्क म्यानेजमेन्ट प्राक्टिस म्यानेजर क्रिस्टोफ पुशले कार्तिक २८ गते प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुशील ज्ञवालीसँग भेट गरे । त्यसक्रममा उनले भूकम्पपछिको निजी आवास पुनर्निर्माण परियोजनाका बारेमा छलफल गरेका थिए । विश्व बैंक नेपालको पुनर्निर्माणका दूला साभेदारहरूमध्ये एक हो ।

सिङ्गओद्वारा संजीवनी नमूना स्कूलको अवलोकन

काभ्रेपलान्चोक- राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुशील ज्ञवालीले गत असोज २१ गते धुलिखेल नगरपालिका वडा नं. ७ को सञ्जीवनी नमुना विद्यालय भ्रमण गरे। उक्त विद्यालय एशियाली विकास ब्याङ्कको ऋण सहयोगमा पुनर्निर्माण भइरहेको छ।

भ्रमणका अवसरमा प्रमुख कार्यकारी अधिकृत ज्ञवालीले विद्यालय व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष वेदप्रसाद श्रेष्ठ, धुलिखेल नगरपालिका उपप्रमुख विमला शर्मा, विद्यालय निर्माणको प्राविधिक जिम्मा लिएका इन्जिनियर र ठेकेदारसँग जारी पुनर्निर्माणबारे छलफल गरेका थिए। छलफलका क्रममा ज्ञवालीले समयमै पुनर्निर्माण सम्पन्न गर्नुका साथै गुणस्तर सुनिश्चित गर्न आग्रह गरेका थिए।

धुलिखेल बजार क्षेत्रमा पुनर्निर्माण भइरहेको उक्त विद्यालयमा १३ कोठाका ३ भवन र २४ विद्यार्थी राख्न सकिने अर्को एक विद्यालय हुनेछ।

स्वच्छन्द-खानी जेभीले एशियाली विकास ब्याङ्कको भूकम्प आपतकालीन सहायता परियोजनाअन्तर्गत ९ करोड ९८ लाख १८ हजार ५१७ रुपैयाँको लागतमा विद्यालयको संरचना निर्माण गरिरहेको छ। ठेकेदार कम्पनीका प्रतिनिधिले निर्माण सम्पन्न गर्ने अर्वाधिभित्रै अर्थात् आगामी नोभेम्बर २७ भित्र नै काम सम्पन्न

गरिसक्ने प्रतिबद्धता त्यस अवसरमा व्यक्त गरे।

प्रमुख कार्यकारी अधिकृत ज्ञवालीले धुलिखेलमा स्थापित पुनर्निर्माण अनुगमन केन्द्र र एडिबीको आपतकालीन भूकम्प सहायता अनुगमन केन्द्रको पनि भ्रमण गरेका थिए।

केन्द्रले सरकारी भवन, सडक र एडिबीको सहायताबाट निर्माण भइरहेका अन्य संरचनाको

अनुगमन गर्छ। परियोजनाका कर्मचारीले प्रमुख कार्यकारी अधिकृतलाई केन्द्रको सञ्चालन र यसको प्रभावकारिताबारे जानकारी गराएका थिए।

एशियाली विकास ब्याङ्कका नेपाल निर्देशक मुख्तर खामुद्खानोभ, केन्द्रीय कार्यान्वयन एकाइ (शिक्षा)का आयोजना निर्देशक इमनारायण श्रेष्ठलगायत त्यस क्रममा उपस्थित थिए।

पुनर्निर्माणका बाँकी काम सम्पन्न गर्न थप ६ खर्ब लाग्ने

राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुशील ज्ञवालीले भूकम्पबाट क्षति भएका भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माण र पुनःस्थापनाका बाँकी कामहरू सम्पन्न गर्न करिब ६ खर्ब रुपैयाँ थप लाग्ने बताएका छन्।

अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषका प्रतिनिधिहरूसँगको छलफलमा प्रमुख कार्यकारी अधिकृत ज्ञवालीले चालू आर्थिक वर्षभित्रसम्ममा पुनर्निर्माणमा ३ खर्ब ३६ अर्ब रुपैयाँ खर्च हुने उल्लेख गर्दै आवश्यक रकम जुटाउनका लागि सरकार र दातृ निकायसँग छलफल जारी रहेको जानकारी दिए।

प्राधिकरणले पुनर्निर्माणमा पहिलो वर्ष २२ अर्ब, दोस्रो वर्ष ४९ अर्ब, तेस्रो वर्ष १ खर्ब १४

अर्ब रुपैयाँ खर्च गरेको थियो। पुनर्निर्माणका लागि चालू आर्थिक वर्षमा १ खर्ब ५१ अर्ब रुपैयाँ विनियोजन गरिएको छ।

२०७३ साल वैशाखमा तयार पारिएको विपद् पश्चातको पुनर्लाभ कार्यढाँचा र रेट्रोफिटिङमा गरी पुनर्निर्माणका लागि ९ खर्ब ३८ अर्ब रुपैयाँ लाग्ने आंकलन गरिएको थियो।

नेपालको पुनर्निर्माणका लागि आयोजना गरिएको अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलनमा छिमेकी मुलुक सहित दातृ निकायहरूले प्रतिबद्धता जनाएको कूल ४ खर्ब १० अर्ब रुपैयाँमध्ये ६७ अर्ब उद्धार तथा राहतसहितका कार्यक्रममा खर्च भई ३ खर्ब ४३ अर्ब रहेकोमा त्यसमध्ये २ खर्ब ६२ अर्ब रुपैयाँको सम्झौता भइसकेको छ।

'पुनर्निर्माणका लागि विनियोजन गरिएको

रकम खर्च गरी आवश्यक रकमको व्यवस्थापन र दातृ सम्मेलनमा व्यक्त प्रतिबद्धता अनुसारको रकम जुटाउन पहल गर्छौं,' ज्ञवालीले भने, 'पुनर्निर्माणका कामहरू अघि बढ्दै गर्दा आवश्यक रकम जुटाउन सहज हुनेछ।'

अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषका मिसन प्रमुख ग्रीट अल्मेकिन्डर्सले पुनर्निर्माणको क्षेत्रमा पूँजीगत खर्च बढेकोमा प्रशंसा गर्दै पुनर्निर्माणमा हुने खर्चले नेपालको आर्थिक वृद्धिमा महत्वपूर्ण सहयोग पुग्ने बताए।

मिसनमा एसिया प्रशान्त विभागका उपनिर्देशक केनेथ काडलगायत सहभागी थिए।

कार्यक्रममा पुनर्निर्माण प्राधिकरणका सहसचिव पिताम्बर घिमिरेसहित शाखा प्रमुखहरू उपस्थित थिए।

पुनर्निर्माणमा स्थानीय तहले सघाउने

प्रत्येक स्थानीय तहमा एकजना वरिष्ठ इन्जिनियर पठाएर जिल्लामा हुँदै आएको निरीक्षण फारम पास गर्ने कार्य र गुनासो प्रमाणीकरणको जिम्मेवारी अब स्थानीय तहलाई दिइएको छ ।

स्थानीय तहका प्रतिनिधिमूलक संस्थाहरू नगरपालिका संघ र गाउँपालिका महासंघका पदाधिकारीहरूले पुनर्निर्माणलाई अघि बढाउन स्थानीय तहहरूले सघाउने बताएका छन् ।

असोज २३ गते प्राधिकरणमा आयोजित छलफल कार्यक्रममा संघ र महासंघका अध्यक्ष एवं अन्य पदाधिकारीले पुनर्निर्माणको विषय सबैभन्दा प्राथमिकतामा रहेकोले प्राधिकरणसँगको समन्वयमा काम गर्ने बताएका हुन् ।

नगरपालिका संघका अध्यक्ष तथा धुलिखेल नगरपालिका (काभ्रेपलाञ्चोक) का मेयर अशोककुमार व्याञ्जुले लाभग्राहीले किस्ता लिने प्रक्रिया लामो भएकोले सम्भव भए अनुदान वितरणको जिम्मेवारी नै स्थानीय तहलाई दिनु उपर्युक्त भएको धारणा व्यक्त गरे ।

उनले पुनर्निर्माणमा खटिने प्राविधिकहरूको परिचालनमा मात्र नभई नियुक्तिको पनि अधिकार स्थानीय तहलाई दिँदा निरीक्षण र सिफारिसको काम प्रभावकारी हुने भन्दै अन्यत्र घर हुँदाहुँदै अनुदान लिएको वा एकभन्दा बढी स्थानबाट अनुदान लिएकाहरूबाट फिर्ता गराउन सहयोग गर्न स्थानीय तह तयार रहेको बताए ।

मेयर व्याञ्जुले भूकम्प प्रभावित सबै स्थानीय तहमा सामाजिक-प्राविधिक सेवा उपलब्ध गराइदिन पनि आग्रह गरे ।

गाउँपालिका महासंघका अध्यक्ष तथा जुगल गाउँपालिका (सिन्धुपाल्चोक) का अध्यक्ष होमनारायण श्रेष्ठले कर्मचारी अभावका कारण पनि स्थानीय तहमा काम छिटो हुन नसकेको बताउँदै टोल सुधार समितिजस्ता समूहलाई प्राधिकरणले प्रस्ताव गरेको सामुदायिक समितिको अधिकारी दिन सकिने धारणा व्यक्त गरे ।

भूकम्प पीडितलाई घर बनाउन सहयोग मिल्ने उद्देश्यले ल्याइएको सहूलियतपूर्ण ऋणको कार्यावधिको स्वागत गर्दै श्रेष्ठले दोस्रो तथा तेस्रो किस्ता लिएका लाभग्राहीलाई पनि यस्तो सुविधा दिइनुपर्ने राय व्यक्त गरे । उनले छुटेको भूकम्प पीडितलाई अन्तिम पटक गुनासो गर्ने मौका दिन पनि आग्रह गरे ।

नगरपालिका संघकी उपाध्यक्ष एवं बेलकोटगढी नगरपालिका (नुवाकोट) की उपाध्यक्ष कविता ढुंगानाले ढुंगामाटोले बनेका क्षतिग्रस्त घरलाई आंशिक क्षतिमा राखिनु व्यवहारिक नदेखिएको भन्दै

लाभग्राहीले आगामी पुस महिनाभित्र दोस्रो किस्ता लिइसक्नुपर्ने र २०७६ वैशाख महिनाभित्र तेस्रो किस्ता लिइसक्नुपर्ने समयतालिका निर्धारण गरिएको छ ।

त्यसलाई पूर्ण क्षतिमा राख्ने सुझाव दिए ।

नगरपालिका संघका ४ नम्बर प्रदेश संयोजक एवं पालुङटार नगरपालिकाका मेयर दीपकबाबु कँडेलले भूमिहीन तथा सुकुम्बासी भूकम्प पीडितलाई अपार्टमेन्ट अवधारणामा गएर पुनर्स्थापित गर्नु उपयुक्त हुँदै स्थानीय तह र प्राधिकरण मिलेर यसको प्रारूप तयार गर्नुपर्ने धारणा राखे । उनले एउटा मोबाइल एप बनाएर निर्माण सम्पन्न भएका घर तथा लाभग्राहीको विवरण राख्दा अन्यत्र घर भए/नभएको सामाजिक निगरानी हुनसक्ने विचार पनि राखे ।

कार्यक्रममा राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुशील ज्ञवालीले पुनर्निर्माणमा स्थानीय तहलाई अझ बढी संलग्न गराउनका लागि थप जिम्मेवारी दिइएको बताए । उनले प्रत्येक स्थानीय तहमा एकजना वरिष्ठ इन्जिनियर

पठाएर जिल्लामा हुँदै आएको निरीक्षण फारम पास गर्ने कार्य स्थानीय तह स्तरमै गर्ने व्यवस्था मिलाउन लागिएको जानकारी दिँदै गुनासो प्रमाणीकरणको जिम्मेवारी पनि स्थानीय तहलाई दिइएको जानकारी दिए ।

त्यस्तै, उनले स्थानीय पुनर्निर्माण समन्वय समिति निर्माण गर्ने, प्रत्येक बस्ती तथा टोलमा सामुदायिक समिति बनाउने, स्थानीयको मागमा स्थानीय तहको सिफारिसपछि मात्रै एकीकृत बस्तीको काम अघि बढाउने, जोखिम क्षेत्रमा रहेका लाभग्राहीलाई स्थानीय तहको सिफारिस गरेको स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने कार्यमा स्थानीय तहको संलग्नता खोजिएको पनि बताए ।

प्रमुख कार्यकारी अधिकृत ज्ञवालीले परम्परागत बस्तीका घरहरूको पुनर्निर्माण मौलिक ढंगले गर्ने, दोहोरो पैसा लिएकाहरूबाट असुलउपर गराउन, पूर्जाविहीनहरूलाई घर बनाउनका लागि सहजीकरण गर्न, गुम्बा पुनर्निर्माणमा साभेदारी गर्न, विद्यालय व्यवस्थापन समितिबाट बन्ने विद्यालयको अनुगमनका लागि तथा प्राविधिकहरूको अनुगमनका लागि स्थानीय तहहरूको भूमिका विस्तार गरिएको पनि जानकारी गराए ।

उक्त अवसरमा प्राधिकरण कार्यकारी सदस्यहरू धुव्र प्रसाद शर्मा, डा. चन्द्रबहादुर श्रेष्ठ र डा. हरिराम पराजुली तथा सहसचिव प्रकाश थापाको पनि उपस्थिति थियो ।

अन्तर्राष्ट्रिय समुदायद्वारा पुनर्निर्माणमा सहयोग गर्ने प्रतिबद्धता

अन्तर्राष्ट्रिय समुदायले नेपालको पुनर्निर्माणमा निरन्तर सहयोग गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गरेका छन्।

संयुक्त राष्ट्रसंघको महासभाको सन्दर्भमा न्युयोर्कस्थित संयुक्त राष्ट्रसंघको भवनमा आयोजित कार्यक्रममा भाग लिएर स्वदेश फर्केका राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुशील ज्ञवालीले विभिन्न चुनौती र जटिलताका बीच पुनर्निर्माण र पुनर्स्थापनाका पक्षमा नेपालले गरेको प्रगतिको अन्तर्राष्ट्रिय समुदायले प्रशंसा गरेको र निरन्तर सहयोग गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गरेको बताएका छन्।

संयुक्त राष्ट्रसंघ, युरोपियन यूनियन र विश्व बैंकद्वारा संयुक्त रूपमा आयोजित कार्यक्रममा ज्ञवालीले नेपालको पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापनाको अवस्था र आगामी कार्ययोजना प्रस्तुत गरेका थिए।

उनले पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापनाका कार्यहरू संविधानको व्यवस्थाअनुसार सम्भव भएसम्म स्थानीय तहबाटै गर्ने गरी अघि बढाइएको जानकारी पनि गराएका थिए।

प्रमुख कार्यकारी अधिकृत ज्ञवालीले नेपालको पुनर्निर्माणका बाँकी काम सम्पन्न गर्न करिव थप ६ खर्ब रुपैयाँ लाग्ने बताउँदै आर्थिक स्रोत व्यवस्थापनमा आन्तरिक र बाह्य सहयोग आवश्यक भएको बताए।

उनले विपद्पश्चातको पुनर्निर्माण आकस्मिक कार्य भएकाले र तत्काल वित्तीय स्रोत परिचालन गर्नु पर्ने हुँदा अन्तर्राष्ट्रिय समुदायले विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना गर्नु पर्ने र उक्त रकम खर्च गर्नमा सहज र सरल प्रावधान राख्नु पर्ने धारणा व्यक्त गरे।

कार्यक्रममा डोमिनिका र नाइजेरियाका मन्त्री, युरोपियन यूनियन, यूएनएनडीपीका विज्ञहरू लगायतले विपद्पछिको पुनर्निर्माण, पुनर्स्थापना, साभेदारी, अर्थतन्त्रलगायतबारे प्रस्तुती गरेका थिए।

विश्वमा पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापना सम्बन्धी कार्यक्रममा भाग लिन गत असोज ९ गते अमेरिका प्रस्थान गरेका ज्ञवाली असोज १४ गते स्वदेश फर्केका हुन्।

त्रिचन्द्र क्याम्पसको पुनर्निर्माण गरिने

राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुशील ज्ञवालीले त्रिचन्द्र कलेजको भत्केएको संरचना पुनर्निर्माणबारे क्याम्पस प्रमुख नेतृत्वको प्रतिनिधिमण्डलसँग छलफल गरे।

बैठकले ऐतिहासिक शैक्षिक संस्थाको स्तरोन्नति गर्न गुरुयोजना बनाउनेबारे पनि छलफल गर्‍यो। रानीपोखरीछेउमा रहेको

ऐतिहासिक कलेज भवन संरक्षणबारे पनि छलफल भएको थियो। कलेजको संरचना र रानीपोखरीको पुनर्निर्माण सँगसँगै गर्ने प्रमुख ज्ञवालीको धारणामा क्याम्पस प्रमुख प्रा. डा. प्रदीपबहादुर नेउपाने सहमत भएका थिए।

बैठकमा त्रिचन्द्र क्याम्पसका प्रा. डा. अनन्तप्रसाद गजुरेल, प्रा. डा. मेघराज ढकाल र डा. रमेश थापा उपस्थित थिए।

नेपाली सेना पुनर्निर्माणमा सक्रिय

नेपाली सेनाको क्षतिग्रस्त जंगी अड्डालगायतका संरचनाहरूको पुनर्निर्माणको पछिल्लो स्थितिबारे प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुशील ज्ञवालीले नेपाली सेनाका प्राविधिक उपरथी योगेन्द्र बहादुर खाँडसँग छलफल गरेका छन्।

प्राधिकरणमा कार्तिक ७ गते भएको छलफलमा उपरथी खाँडले जंगी अड्डा भवनको आगामी सेना दिवसमा उद्घाटन गर्नेगरी काम भइरहेको जानकारी दिए। उनले बहुवर्षीय योजनाअनुसार छाउनीस्थित वीरेन्द्र सैनिक अस्पताल, सैनिक प्रहरी गण, भैरवनाथ गण रहेको लक्ष्मी निवास, गणेशदल गणमा काम जारी रहेको पनि बताए।

छलफलका क्रममा प्राधिकरणका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत ज्ञवालीले भूकम्पपछिको उद्धार, राहत र पुनर्स्थापना एवं पुनर्निर्माणमा सेनाले खेलेको भूमिकाको प्रशंसा गर्दै नेपाली सेनाका भौतिक संरचना पुनर्निर्माणमा प्राधिकरण सदैव सकरात्मक भएको बताए। ज्ञवालीले बाँकी रहेका संरचनाको पुनर्निर्माण पनि समयमै सम्पन्न गर्नेगरी अघि बढ्न आग्रह गर्दै पुनर्निर्माणका क्रममा पारदर्शिता कायम राख्न आग्रह पनि गरे।

आर्थिक पत्रकारहरूको निम्ति अभिमुखिकरण

धुलिखेल- राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणले आर्थिक पत्रकार समाज नेपाल (सेजन) को सहकार्यमा धुलिखेलमा (असोज २६-२७) दुईदिने अभिमुखीकरण कार्यक्रम आयोजना गर्‍यो। अभिमुखीकरणमा भूकम्पपश्चातको पुनर्निर्माणका विभिन्न पक्षको समाचार लेखिरहेका ३६ पत्रकारको सहभागिता थियो।

कार्यक्रमको उद्घाटन सत्रमा प्राधिकरणका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुशील ज्ञवालीले समग्र पुनर्निर्माण गतिविधि, प्राधिकरण स्थापनापछिका उपलब्धि, आगामी दिनका लागि योजना र प्राप्त कायदेशि पूरा गर्न पार गर्नुपर्ने चुनौतीमाथि प्रकाश पारेका थिए।

प्राधिकरणका कार्यकारी सदस्य डा. चन्द्रबहादुर श्रेष्ठले निजी आवास पुनर्निर्माण नै प्राधिकरणको मुख्य प्राथमिकता रहेको भन्दै यसमा भएको प्रगतिबारे प्रकाश पारेका थिए। त्यसैगरी अर्का कार्यकारी सदस्य ध्रुवप्रसाद शर्माले जोखिममा रहेका बस्तीमा बसिरहेका मानिसलाई

पुनर्वास गराउन प्राधिकरणका तर्फबाट भइरहेका पहलबारे प्रस्तुति गरेका थिए। उनले त्यस क्रममा एकीकृत बस्ती निर्माणबारे सरकारी योजना पनि सुनाएका थिए।

केन्द्रीय स्तर आयोजना कार्यान्वयन एकाइ (शिक्षा) का आयोजना निर्देशक इमनारायण श्रेष्ठले भूकम्पमा भत्कएका सयौं विद्यालयको पुनर्निर्माण सन्तोषजनक रहेको र बाँकी विद्यालयको पुनर्निर्माण पनि समयमै पूरा गरिने प्रतिबद्धता जनाए।

दुईदिने कार्यक्रममा भूगर्भशास्त्री तथा प्राधिकरण निर्देशन समितिका सदस्य डा. तारानिधि भट्टराईले नेपाल भूकम्पीय क्षेत्रमा पर्ने हुनाले यहाँको भूकम्पीय जोखिम र भविष्यमा पनि भूकम्प जान सक्ने सम्भावनाबारे प्रकाश पारेका थिए। त्यसैगरी नेपाल भूकम्प प्रविधि राष्ट्रिय समाजका भूगर्भशास्त्री डा. आमोदमणि दीक्षितले जारी पुनर्निर्माण प्रक्रियाको पछिल्लो जानकारी प्रदान गर्दै अन्य देशका पुनर्निर्माण अभ्यासबारे पनि बताएका थिए।

सहसचिव तथा प्राधिकरणका प्रवक्ता पिताम्बर घिमिरेले आर्थिक पत्रकारहरूलाई प्राधिकरणको समग्र सञ्चार गतिविधिबारे जानकारी गराएका थिए भने प्राधिकरणका उपसचिव दिव्यराज पोखरेलले पुनर्निर्माणमा वर्तमान खर्च, हालसम्मको वैदेशिक सहायता र तोकिएको समयमा पुनर्निर्माण पूरा गर्न भविष्यमा आवश्यक पर्ने आर्थिक स्रोतबारे जानकारी गराएका थिए।

प्राधिकरणका तथ्याङ्क अधिकृत कुलचन्द्र न्यौपानेले गुनासोहरू र यसलाई प्राधिकरणले कसरी सम्बोधन गरिरहेको छ भन्ने जानकारी दिँदै भने- प्राधिकरणको व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (MIS) र प्राधिकरणको वेबसाइट www.nra.gov.np मा पनि पत्रकारका लागि थुप्रै उपयोगी सामग्री छन्। कार्यक्रममा पत्रकार तथा शोधकर्ता उज्ज्वल प्रजापतिले पुनर्निर्माणबारे सञ्चार माध्यममा आएका सामग्रीको निष्कर्ष प्रस्तुत गरेका थिए। कार्यक्रम सेजनका अध्यक्ष पुष्पराज आचार्यले सञ्चालन गरेका थिए।

निजी आवास पुनर्निर्माणमा गुनासो व्यवस्थापन

निजी आवास पुनर्निर्माण अनुदान लाभग्राहीमा सूचीकृत हुनका लागि दर्ता गरिएका गुनासाको सुनुवाइ एक जटिल कार्य रहेकाले प्राधिकरणले यसमा लामो समय व्यतीत गर्नुपरिरहेको छ।

■ मनोहर घिमिरे

२०७२ वैशाख १२ गते गोरखाको बारपाक केन्द्रविन्दु भई गएको भूकम्प र त्यसपछिका विभिन्न समयमा गएका पराकम्पनले धेरै नेपालीको धनजन क्षति भयो। लाखौं नेपाली घरबारविहीन हुन पुगे। यसरी क्षति भएका घरलाई ३ लाख रुपैयाँ आर्थिक सहयोग र स्थानीय स्तरमा निःशुल्क प्राविधिक सहायता उपलब्ध गराउने नीति नेपाल सरकारले लियो। जसअनुसार राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणले विशेष प्राथमिकताका साथ निजी आवास पुनर्निर्माणको कार्य भूकम्प प्रभावित जिल्लाहरूमा सञ्चालन गरिरहेको छ।

यसरी सरकारका तर्फबाट भूकम्पबाट क्षतिग्रस्त घरहरूलाई अनुदान उपलब्ध गराउनका लागि वास्तविक भूकम्पपीडित पहिचान गर्न २०७२ र २०७३ मा केन्द्रीय तथाङ्क विभागमार्फत सबै भूकम्प प्रभावित क्षेत्रमा इन्जिनियर र सामाजिक परिचालक टोली परिचालन गरिएको थियो। अनि ट्याबलेटमार्फत भूकम्प प्रभावित आवास पुनर्निर्माण लागत सङ्कलन कार्यक्रमअनुसार विवरण सङ्कलन गरिएको थियो। र, प्राधिकरणको मापदण्डअनुसार अनुदान पाउन योग्य लाभग्राही पहिचान गरी अनुदान रकम वितरण गर्न थालियो। यसरी अनुदान वितरण कार्य थालनीसँगै आफू लाभग्राहीमा सूचीकृत हुन नसकेको भनी भूकम्पपीडितहरूले गुनासो दर्ता गराउन थाले। यसरी गुनासो दर्ता गराउनेको सङ्ख्या दिन/प्रतिदिन बढ्न थाल्यो।

सुरुमा भूकम्प अति प्रभावित १४ जिल्लामा २०७००० गुनासो दर्ता भएका थिए। स्थानीय स्तरमा नै गुनासो दर्ता गर्न पाउने व्यवस्था प्राधिकरणले मिलाएको थियो। निजी आवास पुनर्निर्माण सम्बन्धमा परेका गुनासा सम्बोधन गर्नका लागि पुनर्निर्माणमा गुनासो व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७३ समेत जारी गरिएको छ। त्यसैको प्रावधानअनुसार स्थानीय स्तरमा दर्ता भएका गुनासोलाई प्राधिकरणको केन्द्रीय सूचना प्रणालीमा ल्याइने व्यवस्था छ। यसपछि इन्जिनियरहरूबाट २०५५८० गुनासोको थप विश्लेषण गरी ४०९६७ जनालाई पुनर्निर्माण लाभग्राहीमा र १४०१२ जनालाई प्रवलीकरण लाभग्राहीमा सिफारिस गरियो। साथै १४०८७८ लाई एकपटक पुनः स्थलगत रूपमा परीक्षण गर्ने भन्ने प्राधिकरणको आठौं निर्देशक समितिको निर्णयअनुसार पुनः सर्भेक्षण गर्न पठाइयो।

दर्ता भएकामध्ये ९७२३ स्थानीय स्तरबाट समाधान गर्ने प्रकृतिका भनी छुट्टयाइयो। एकपटक प्राविधिकहरू स्थलगत रूपमा परिचालन गरी पुनः लागत सङ्कलन

गर्ने प्राधिकरणको नीतिअनुसार २०७४ साउनदेखि कात्तिकसम्म ३३२ जना इन्जिनियरलाई भूकम्प अति प्रभावित १४ जिल्लामा परिचालन गरियो। त्यस क्रममा १२९४०८ घर परिवारका १३१४१४ गुनासोकर्ताको सर्भेक्षण गरियो। सङ्घीय तथा प्रदेश सभाको निर्वाचनका कारण सम्पूर्ण गुनासोकर्ताको सर्भेक्षण सम्पन्न हुन नसकी बीचैमा काम रोकियो। स्थलगत लागत सङ्कलनबाट प्राप्त तथाङ्कलाई केन्द्रमा प्राविधिकहरूबाट थप विश्लेषण गरी हालसम्म ४२७९१ लाई पुनर्निर्माण अनुदान लाभग्राही र ३४३७३ लाई प्रवलीकरण लाभग्राहीमा सिफारिस गरिएको छ।

त्यसैगरी केही गुनासोकर्ताको थप जानकारी लिनका लागि स्थानीय तहमा पठाइएको छ भने बाँकीको प्राविधिकहरूबाट विश्लेषण भइरहेको छ। निजी आवास पुनर्निर्माण अनुदान लाभग्राहीमा सूचीकृत हुनका लागि गुनासो दर्ता गराएका गुनासोकर्ताहरूको यथार्थ विश्लेषण गरी वास्तविक भूकम्पपीडितलाई अनुदान पाउने सूचीमा समावेश गर्नु निजी आवास पुनर्निर्माणका क्षेत्रमा एक प्रमुख चुनौती बनेको छ। भूकम्प प्रभावित जिल्लाहरूमा विभिन्न समयमा गुनासो दर्ता गरिएका छन्। हालसम्म पनि अनुदानको सूचीमा समावेश हुन पाउँ भनी गुनासो दर्ता गराउने क्रम रोकिएको छैन।

सुरुमा भूकम्प अति प्रभावित जिल्लाहरूमा दर्ता गरिएका गुनासा विश्लेषण गरी लाभग्राहीमा पर्न नसकेकाहरूको दोस्रो पटक छुट तथा पुनः जाँच सर्भेक्षण सञ्चालन गरिएको थियो। यसरी दोस्रो पटक सङ्कलित लागतको थप विश्लेषण गरी लाभग्राही पहिचान गर्ने कार्य अन्तिम अवस्थामा छ। यस दोस्रो पटकको सर्भेक्षणबाट समेत लाभग्राही हुन योग्य नभएका अर्थात् गैरलाभग्राहीमा सिफारिस भएकालाई अन्तिम कानुनी उपचारका रूपमा पुनरावेदन समितिमा पुनरावेदन गर्न पाइने व्यवस्था मिलाइएको छ। पुनरावेदन समितिको निर्णय अन्तिम हुनेछ।

भूकम्प कम प्रभावित १८ जिल्लामा छुट तथा पुनः जाँच सर्भेक्षण सञ्चालन नगरिएकाले गुनासोको समस्या व्यापक देखिएको छ। भूकम्प अति प्रभावित जिल्लाहरूमा छुट तथा पुनः जाँच सर्भेक्षणपश्चात र कम प्रभावित जिल्लाहरूमा सुरुमा दर्ता गरिएका गुनासा विश्लेषण गरी नतिजा प्रकाशन गर्ने कार्य जारी छ। यसरी दर्ता गरिएका १२२००० गुनासोको विश्लेषण कार्य भइरहेको छ। सबै भूकम्प प्रभावित जिल्लामा प्राविधिकहरू स्थलगत रूपमा परिचालन गरी पुनः लागत सङ्कलनको कार्य यही मङ्सिरदेखि हुँदैछ। यसबाट धेरै गुनासोकर्ताको समस्या

समाधान हुने विश्वास गरिएको छ।

अनुदान लाभग्राहीमा सूचीकृत हुन पाउँ भन्नेबाहेकका लाभग्राहीले जग्गा नभएका कारण अनुदान सम्झौता गर्न नसकेको, समयमा किस्ता रकम प्राप्त गर्न नसकेको, ब्याङ्कले किस्ता रकम सहज ढङ्गले नदिएको, सहूलियत ऋण नपाएको जस्ता विभिन्न प्रकारका गुनासा दर्ता गराउने गरेका पाइएको छ। यसका लागि प्राधिकरणले स्थानीय तहहरूमा जिल्ला आयोजना कार्यान्वयन एकाइहरूमा र केन्द्रमा गुनासो दर्ता गराउन पाउने व्यवस्था मिलाएको छ। साथै निजी आवास पुनर्निर्माणका सम्बन्धमा गुनासा दर्ता गराउन र सोधपुछ गर्नका लागि केन्द्रमा पैसा नलामे टेलिफोन नम्बर (टोल फ्री) को समेत व्यवस्था मिलाएको छ।

निजी आवास पुनर्निर्माणका सम्बन्धमा दर्ता भएका गुनासाको व्यवस्थापनका लागि हाल पुनर्निर्माणसम्बन्धी गुनासो व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७४ जारी गरी लागु गरिएको छ। यस कार्यविधिअनुसार स्थानीय स्तरबाटै धेरैखालका गुनासा समाधान गर्ने उद्देश्यले हेरेक स्थानीय तहमा प्रमुख र अध्यक्षको संयोजकत्वमा नगरपालिका/गाउँपालिकास्तरीय गुनासो व्यवस्थापन समिति र स्थानीय तहका हेरेक वडामा वडा अध्यक्षको संयोजकत्वमा वडास्तरीय गुनासो व्यवस्थापन समिति व्यवस्था गरिएको छ। स्थानीय स्तरबाट समाधान हुन नसकेका गुनासा समाधान गर्ने उद्देश्यले प्राधिकरणका कार्यकारी समितिका सदस्यको संयोजकत्वमा केन्द्रीय गुनासो व्यवस्थापन समिति व्यवस्था गरिएको छ। यी विभिन्न समितिले कार्यविधिको व्यवस्थाअनुसार गुनासो समाधान गर्ने गर्छन्।

निजी आवास पुनर्निर्माण अनुदान लाभग्राहीमा सूचीकृत हुनका लागि दर्ता गरिएका गुनासाको सुनुवाइ एक जटिल कार्य रहेकाले प्राधिकरणले यसमा लामो समय व्यतीत गर्नुपरिरहेको छ। यसरी दर्ता गरिएका गुनासोकर्तामध्ये वास्तविक भूकम्पपीडित एकिन गरी उसलाई लाभग्राहीको सूचीमा राख्ने चुनौती प्राधिकरणसमक्ष छ। स्थानीय तहका जनप्रतिनिधिको सहयोगमा कार्यविधिमा व्यवस्था गरिएका समितिलाई परिचालन गरी वास्तविक पीडित पहिचान गर्ने कार्य प्राधिकरणले गरिरहेको छ। र, आगामी २ महिनामा स्थलगत लागत सङ्कलन कार्य सम्पन्न गरी फागुन मसान्तसम्म सम्पूर्ण गुनासा समाधान गर्ने ढङ्गले प्राधिकरण अगाडि बढिरहेको छ।

(उपसचिव घिमिरे राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणका सहप्रवक्ता एवं सूचना अधिकारी हुन्।)

नेपाल सरकार
राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण

अनुरोध

२०७५ भाद्र २१ गते बसेको राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणको निर्देशक समितिको बैठकले तपसिल अनुसारका भूकम्प पीडितहरूले बुझेको निजी आवास पुनर्निर्माण अनुदान रकम फिर्ता गराउने निर्णय गरेकाले **यस्ता भूकम्प पीडितहरूलाई बुझेको अनुदान रकम २०७५ पौष १५ गते भित्र सम्बन्धित कार्यालयमा फिर्ता गर्नुहुन अनुरोध गरिन्छ।**

-भूकम्पबाट क्षतीग्रस्त भएको घर बाहेक सोही स्थान वा नेपालभर अन्य कुनै स्थानमा बस्न योग्य घर भएका व्यक्तिहरूले झुठा विवरण पेश गरी निजी आवास पुनर्निर्माण अनुदान लिएको भएमा **२०७५ पौष १५ गते भित्रमा** आफुले लिएको अनुदान रकम फिर्ता गर्नुहुन अनुरोध छ।

-कुनै भूकम्प पीडितले एकभन्दा बढी ठाउँबाट निजी आवास पुनर्निर्माण अनुदान लिएको भएमा एक ठाउँबाट बुझेको बाहेक अन्य सबै ठाउँबाट बुझेको अनुदान रकम **२०७५ पौष १५ गते भित्रमा** फिर्ता गर्नुहुन सबैमा अनुरोध छ।

अन्यथा सो रकम सरकारी बाँकी सरह असुलउपर गरिने व्यहोरा समेत जानकारी गराईन्छ।

अनुदान रकम फिर्ता गर्नका लागि सम्बन्धित जिल्लास्थित जिल्ला आयोजना कार्यान्वयन इकाई (अनुदान व्यवस्थापन तथा स्थानीय पूर्वाधार) मा सम्पर्क राख्नु हुन अनुरोध गरिन्छ।

प्राधिकरणको पैसा नलाग्ने टेलिफोन नंः
१६६०-०१-७२००० (एनटीसी)
९८०१५७२१११ (एनसेल)

लमजुङको राइनास नगरपालिका वार्ड नं. ६ मङ्गलटारकी सुशीला बिसुवाल अहिले सुरक्षित घर निर्माण गरेपछि दङ्गा छिन् ।

थप जानकारीका लागि

राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण

सिंहदरबार, काठमाडौं

फोन : ०१-४२११४८२, ०१-४२११४६५ फ्याक्स : ०१-४२११४७३
हेल्पलाइन : १६६०-०१-७२००० (एनटिसी) ९८०१५७२१११ (एनसेल)

इमेल : info@nra.gov.np

www.nra.gov.np

National Reconstruction Authority

@NRANepal

सम्पादन समूह : पिताम्बर घिमिरे, मनोहर घिमिरे,
भुवन केसी, दीपक सापकोटा, कुलप्रकाश न्यौपाने

सम्पादन सल्लाहकार : कसमस बिश्वकर्मा

हामीलाई पत्र पठाउने ठेगाना

communication@nra.gov.np | nra.communication@gmail.com

यो प्रकाशन नेशनल डेमोक्रेटिक इन्स्टिच्यूट फर इन्टरनेशनल अफेयर्स/अन्तर्राष्ट्रिय विकासका लागि अमेरिकी सहायता नियोगको सहयोगमा प्रकाशित गरिएको हो ।